

KASBIY STANDART

Kon sanoatida yordamchi ishchilar

(kasbiy standartning nomi)

Reyestr raqami:

QR kod

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: ushbu kasbiy standart "Geologik ishlarda kon ishchisi", "Marksheyderlik ishlarida kon ishchisi", "Tozalash zaboyi kon ishchisi", "Yer osti (yer usti ishlar) kon ishchisi" va "Tog'-kon jihozlari ta'mirlovchi elektrchilangar" kasblari uchun ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda, kasbiy malakalarni mustaqil baholashda, shuningdek, tashkilotlarda xodimlarni boshqarish sohasida keng ko'lamli masalalarni hal qilishda qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

burg'ilash qurilmasi – yer osti qatlamlarini o'rganish yoki neft – gaz quduqlarini ochish uchun ishlatiladigan katta burg'ilash uskunasi;

burg'ilanuvchanlik – tog' jinslarini burg'ilab buzishga ko'rsatadigan qarshiligi, sinovchi standart sharoitdagi sof burg'ilash tezligi bilan xarakterlanadi;

burg'ilash-portlatish ishlari – burg'ilash va portlatish ishlarida bajariladigan texnologik operatsiyalar yig'indisi;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

foydali qazilma koni – yer ostida foydali minerallarni va birikmalarni tabiiy to'plangan joy;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

konveyer – yuklarni uzluksiz va avtomatik tarzda bir joydan boshqa joyga tashish uchun mo'ljallangan mexanik transport tizimi;

koronka – burg'ilash vaqtida teshik ochish uchun ishlatiladigan maxsus kesuvchi asbob;

kvalitet – mahsulot yoki ish sifatining darajasi, bajarilgan ishning sifat ko'rsatkichi;

lebyodka (chig'ir) – yuk va odamlarni ko'tarish-tushirishda ishlatiladigan mexanik qurilma;

mehnat funksiyasi – kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

norasmiy ta'lim – ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

portlovchi materiallar – portlovchi moddalar va portlatish vositalari hamda oraliq detonatorlar to'plamiga aytiladi;

qavat balandligi – u qazib olinayotgan asosiy gorizont bilan yuqorigi qavat oralig'ini tik yuzaga tushgan proyeksiyalari oralig'idagi masofa bilan o'lchanadi;

quduq (skvajina) – burg'ilash dastgohi yordamida hosil qilingan diametri 75 mm dan katta, chuqurligi 5 m dan ortiq bo'lgan sun'iy chuqurlik;

rasmiy ta'lim – davlat ta'lim tashkilotlari va davlat tomonidan tan olingan nodavlat ta'lim tashkilotlari ishtirokidagi institutsionallashtirilgan, aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejali ta'lim;

ruda massasi – aralash jinslar bilan yuzaga chiqadigan ruda;

rudasiz (puch) jinslar – tarkibida metall (foydali mineral) bo'lmagan, qayta ishlash uchun yaroqsiz jinslar;

rudnik – maxsus hujjat bilan ajratilgan yer usti va yer osti maydoni bo'lib u joydagi konni ishlatuvchi konchilik korxonasi tarkibida bitta yoki bir necha ishlab chiqarish birligi (shaxtalar, shtolnyalar, karyerlar va yordamchi – xizmat ko'rsatuvchi), sexlardan iborat konchilik korxonasi;

shaxsiy himoya vositalari (SHHV) – bu ishlab chiqarish jarayonida inson organizmiga ta'sir qiluvchi xavfli va zararli omillarning ta'sirini oldini olish yoki ularni minimal darajaga tushirish uchun ishchi tomonidan shaxsiy tarzda qo'llaniladigan maxsus texnik vositalar, kiyimlar va qurilmalar majmuasidir;

shaxta – konchilik korxonasining mustaqil ishlab chiqarish birligi bo'lib, yer osti usulida foydali qazilmalarni, unga ajratilgan yer maydoni yoki uning bir qismida qazib olish ishlarini amalga oshirish;

shpur – tog' jinslarida yoki betonda, g'ishtli devorlarda burg'ilovchi bolg'a yoki parmalar yordamida burg'ilab hosil qilingan silindrsimon, diametri 75 mm gacha va chuqurligi 5 m gacha bo'lgan sun'iy chuqurlik;

tog' jinslari massivi – tog' jinslarining ma'lum uchastkasidagi uning tabiiy holati;

tog' kompasi – geologlar va tog'-kon mutaxassislari foydalanadigan maxsus kompas bo'lib, u qatlamlarning yotish burchagi, yo'nalishi va geografik orientatsiyasini aniqlash uchun ishlatiladi;

vagonetka – bu yer osti kon ishlarida hamda karyerlarda qazib olingan ruda, tosh, ko'mir va boshqa yuklarni tashish uchun ishlatiladigan kichik (0,5–3 m³ hajmli) temir yo'l vagonchasi;

xavfsiz masofa – portlatish ishlari amalga oshirilayotganda kishilarning jarohatlanish va uskunalarining buzilishiga yo'l qo'ymaslik uchun loyiha yoki burg'ilash-portlatish ishlari pasportida maxsus usulda hisoblangan xavfsiz zona chegaralari ko'rsatiladi;

zaboy – burg'ilash qudug'ining eng chuqur nuqtasi konning tubi(oxiri), burg'ilash asbobi aynan shu yerda tog' jinslarini maydalaydi.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 22-sentabrdagi "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi"gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida" gi O'RQ-410-son qonuni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-oktabrdagi "Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-158-son farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabr "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgust "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 275-son qarori, O'zMSt 640:2025 (IFUT-2.1);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 14-iyuldagi "O'n sakkiz yoshga to'lmagan shaxslarning mehnatidan foydalanilishi taqiqlangan og'ir ishlarning hamda zararli yoki xavfli mehnat sharoitlaridagi ishlarning ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 290-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 17-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini tartibga solishga qaratilgan ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 369-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 10-oktabrdagi "Imtiyozli shartlarda pensiyaga chiqish huquqini beruvchi ishlab chiqarishlar, muassasalar, ishlar, kasblar, lavozimlar va ko'rsatkichlarning ro'yxatini hamda ushbu ro'yxatga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 637-son qarori;

Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori (MMK-2025), O'zMSt 641:2025;

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartmalar qo'llaniladi:

TMR – Tarmoq malakalar ramkasi

IFUT – Iqtisodiy faoliyat turlari tasniflagichi;

ShHV – shaxsiy himoya vositalari

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Kon sanoatida yordamchi ishchilar	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Konchilik jarayonlarining uzluksiz, xavfsiz va texnologik talablarga muvofiq amalga oshirilishini ta'minlash maqsadida asosiy ishlab chiqarish ishchilarini yordamchi texnik, tashkiliy va xizmat ko'rsatish funksiyalari bilan qo'llab-quvvatlash, ishlab chiqarish jarayonidagi yordamchi ishlarni o'z vaqtida, sifatli va xavfsiz bajarish	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	B seksiya Tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash; 09 Konchilik sanoati sohasidagi texnik xizmatlar; 09.9 Konchilik sanoatining boshqa sohalari va yerosti ishlari uchun texnik ko'mak; 09.90 Konchilik sanoatining boshqa sohalari va yerosti ishlari uchun texnik ko'mak; 09.90.0 Konchilik sanoatining boshqa sohalari va yerosti ishlari uchun texnik ko'mak.	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Asosiy konchilik jarayonlarini qo'llab-quvvatlash, uskunalar va ish joylarini tayyorlash, materiallar va jihozlarni yetkazish hamda xavfsizlik qoidalariga rioya qilgan holda yordamchi texnik vazifalarni bajarish	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
		81119006 Geologik ishlarda kon ishchisi	2
		81119021 Marksheyderlik ishlarida kon ishchisi	2
		81111014 Tozalash zaboyi kon ishchisi	3
		81111015 Yer osti (yer usti ishlar) kon ishchisi	3
		74120978 Tog'-kon jihozlarini ta'mirlovchi elektrchilangar	3

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	81119006 Geologik ishlarda kon ishchisi	A1.2	Foydali qazilmalarni qazib olish jarayonida geologik-qidiruv ishlarida yordamchi texnologik jarayonlarni amalga oshirish	A1.01.2	Geologik-qidiruv jarayonlarini qo'llab-quvvatlash uchun talab etiladigan dala ishlarini bajarish
				A1.02.2	Geologik ma'lumotlarni yig'ish, qayd etish va dastlabki tahlil ishlarida yordam ko'rsatish
		A2.2	Foydali qazilmalarni ochiq usulda qazib olishga tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish	A2.01.2	Ochiq kon maydonini qazib olishga tayyorlash bo'yicha boshlang'ich texnik ishlarni amalga oshirish
				A2.02.2	Ochiq usulda qazib olish jarayonini qo'llab-quvvatlovchi yordamchi texnologik ishlarni bajarish
		A3.2	Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olishda umumiy kon-tayyorlov ishlarini tashkil etish	A3.01.2	Yer osti kon maydonida tayyorlov va yordamchi texnik jarayonlarni amalga oshirishni tashkil etish
				A3.02.2	Yer osti kon-tayyorlov ishlarida xavfsizlik va texnologik tartibning bajarilishini ta'minlash
2	81119021 Marksheyderlik ishlarida kon ishchisi	B1.2	Qazib olish jarayonida marksheyderlik ishlariga tayyorgarlik ko'rish va yordamchi ishlarni amalga oshirish	B1.01.2	Marksheyderlik ishlariga tayyorgarlik jarayonlarini amalga oshirish
				B1.02.2	Qazib olish jarayonida marksheyderlik bo'yicha yordamchi ishlarni bajarish
		B2.2	Ochiq konlarda qazib olish jarayoniga xizmat ko'rsatish bo'yicha tayyorgarlik ko'rish va yordamchi ishlarni bajarish	B2.01.2	Ochiq konlarda qazish va qazib olish ishlarida yordamchi ishlarni bajarish
				B2.02.2	Ochiq konlarda qazish va qazib olish ishlarida transport vositalari, texnologik uskunalar va mexanizmlarga xizmat ko'rsatish
		B3.2	Yer osti konlarida qazib olish jarayoniga xizmat ko'rsatish bo'yicha umumiy konni-tayyorlash ishlarini bajarish	B3.01.2	Yer osti konlarida kon yo'laklarini qazish jarayoniga tayyorlash va yordamchi ishlarni amalga oshirish
				B3.02.2	Konlarda yer osti qazib olishda portlash ishlari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish va yordamchi ishlarni bajarish
				B3.03.2	Konlarda yer osti foydali qazilmalarni qazib olishda texnologik uskunalar va mexanizmlarga xizmat ko'rsatish

		B4.2	Qazib olish jarayonida geologik va marksheyderlik nazorat ishlarini amalga oshirish	B4.01.2	Geologik nazorat ishlarini amalga oshirish
				B4.02.2	Marksheyderlik nazorat ishlarini amalga oshirish
3	81111014 Tozalash zaboyi kon ishchisi	D1.3	Zaboyni tayyorlash va qazib olish jarayonlarini amalga oshirish	D1.01.3	Zaboyni ishga tayyor holatga keltirish
				D1.02.3	Qazib olish va tozalash ishlarini texnologik talablarga muvofiq bajarish
		D2.3	Jihaz va asbob-uskunalarining texnik sozligi, tozaligi hamda xavfsiz foydalanilishini ta'minlash	D2.01.3	Uskunalarni muntazam tozalash va ishga yaroqlilik holatini ta'minlash
				D2.02.3	Zaboyda mehnat xavfsizligi, sanitariya- gigiyena va ekologik talablarni bajarilishini ta'minlash
4	81111015 Yer osti (yer usti ishlar) kon ishchisi	E1.3	Yer ostida qazib olish jarayoniga tayyorgarlik ko'rish uchun kon yo'llari va ish joylarini yaratish, mustahkamlash va xavfsiz ishlash sharoitini ta'minlash	E1.01.3	Shaxtalarda kon lahimlarini kovlashda yordamchi operatsiyalarni bajarish
				E1.02.3	Shaxtalarda Burg'ilash–portlatish ishlariga tayyorgarlik ko'rish hamda yordamchi amallarni bajarish
				E1.03.3	Yer osti texnologik uskunalari va mexanizmlariga texnik xizmat ko'rsatishni amalga oshirish
		E2.3	Foydali qazilmalarni tozalash chuqurida qazib olish hamda qirqma lahimlarni texnologik talablarga muvofiq o'tkazish bo'yicha maxsus qazish ishlarini bajarish	E2.01.3	Qirqma lahimlar va tozalash chuqurlarida texnologik jarayonlar uchun zarur ish joyini shakllantirish
				E2.02.3	Asosiy qazish jarayonlarini texnologik xarita asosida amalga oshirish
5	74120978 Tog'-kon jihozlarini ta'mirlovchi elektrchilangar	F1.3	Tog'-kon jihozlarining elektr qismlarini tekshirish, ta'mirlash va nazoratini olib borish	F1.01.3	Elektr jihozlarini tekshirish va diagnostika qilish
				F1.02.3	Elektr jihozlarini ta'mirlash va ishlashini nazorat qilish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Geologik ishlarda kon ishchisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	81119	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	18 yoshga to'lganligi; Ishga kirishda dastlabki tibbiy ko'rikdan o'tganligi; O'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; Nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish; Geologik ishlar jarayonida oddiy tayyorlov, yordamchi va bajaruvchi operatsiyalarni to'g'ri, xavfsiz va ketma-ket bajarish; Berilgan vazifalarni aniq va o'z vaqtida bajarish; Oddiy mehnat vazifalarini mustaqil bajarish, murakkab ishlarni esa mutaxassis ko'rsatmasi bilan bajarish; Jamoa a'zolari bilan hurmat, tartib va mehnat madaniyatiga rioya qilish; Xavfsizlik bo'yicha ko'rsatmalarni to'liq bajarish hamda shaxsiy muhofaza vositalaridan to'g'ri foydalanish; Ishga vaqtida kelish, topshiriqlarni bosqichma-bosqich bajarish; Geologik belgilar, numar kodlari, namuna paketlari bilan ishlashda aniq e'tibor va xatolikka yo'l qo'ymaslik; Diqqatlilik va kuzatuvchanlik; Muloqot va jamoaviy hamkorlik; Tashabbuskorlik va muammolarni hal etish qobiliyati; Jismoniy bardoshlilik va stressga chidamlilik; Tizimli va texnik fikrlash	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	umumiy o'rta ta'lim;	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	tayanch o'rta ta'lim + ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2-razryadli geologik ishlar bo'yicha kon ishchisi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Marksheyderlik ishlarida kon ishchisi
	2	Ochiq kon ishchisi
	3	Yer osti kon ishchisi

Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.2 - Foydali qazilmalarni qazib olish jarayonida geologik-qidiruv ishlarida yordamchi texnologik jarayonlarni amalga oshirish	A1.01.2 - Geologik-qidiruv jarayonlarini qo'llab-quvvatlash uchun talab etiladigan dala ishlarini bajarish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Geolog tomonidan berilgan topshiriqqa muvofiq dala ish joyini tayyorlash va tartibga keltirish
		2. Belgilangan hududda geologik belgilashlarni ko'rsatma asosida bajarish
		3. Qatlam, kesma yoki quduqlardan namuna olish jarayonida yordamchi operatsiyalarni bajarish
		4. Olingan namunalarni saralash, belgilash va qadoqlashda ishtirok etish
		5. Jihoz va asbob-uskunalarini ish joyiga yetkazish, joylashtirish va sodda sozlashda yordam berish
		6. Dala sharoitida qo'llaniladigan oddiy o'lchov va belgilash asboblari geolog ko'rsatmasi bilan ishlatish
		7. Ish maydonini nosozlikdan, to'siqlardan tozalash, xavfsiz ish muhitini yaratish
		8. Jarayon yakunida ish joyini tozalash, tartibga keltirish va moddiy vositalarni topshirish
		9. Olingan namunalarni laboratoriyaga yoki omborga yetkazishda ishtirok etish
		Ko'nikmalar:
		Dala ishlarida qo'llaniladigan oddiy asbob-uskunalaridan to'g'ri va xavfsiz foydalana olish
		Namunalarni olishda geolog bergan texnik ketma-ketlikka aniq amal qilish
		Dala ishlarida foydalaniladigan geologik belgilash elementlarini to'g'ri o'rnatish va mustahkamlay olish
		Olingan namunalarni saralash, belgilash, paketlash va kamchiliklarsiz topshirish
		Dala ish joyini tartibli va xavfsiz holatda ushlab turish
		Sodda o'lchov ishlarida geolog ko'rsatmasini aniq bajarish
		Jamoda ishlash, ko'rsatmalarni tez va to'g'ri qabul qilish, mehnat intizomiga rioya qilish
		Xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish bo'yicha shaxsiy muhofaza vositalaridan foydalanish
		Bilimlar:
		Geologik-qidiruv dala ishlarining asosiy maqsadi va vazifalari
		Belgilash, kesma tayyorlash, namuna olish jarayonlarining soddalashtirilgan texnologiyasi
		Dala sharoitida qo'llaniladigan asbob-uskunalarining nomi, vazifasi va to'g'ri foydalanish qoidalari
		Namunalarni belgilash tartibi
		Dala ishlarida qo'llaniladigan mehnat xavfsizligi qoidalari

		Geologning ko'rsatmalarini bajarishda ketma-ketlikning ahamiyati va intizomiy talablar
		Hududdagi geologik belgilarning ma'nosi haqida tushunchalar
		Dala jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan oddiy nosozlik va xatoliklarni tashxislash va xabar berish tartibi
	A1.02.2 - Geologik ma'lumotlarni yig'ish, qayd etish va dastlabki tahlil ishlarida yordam ko'rsatish	Mehnat harakatlari:
		1. Geolog tomonidan berilgan topshiriqlar asosida dastlabki geologik ma'lumotlarni yig'ishda ishtirok etish
		2. Dala sharoitida qatlam, jins, nuqta va obyektlarga tegishli asosiy kuzatuvlarni qayd etishda yordam berish
		3. Olingan ma'lumotlarni daftar, karta yoki elektron qurilmaga to'g'ri belgilash va yozishda yordam ko'rsatish
		4. Namunalar bo'yicha asosiy ma'lumotlarni ko'rsatma asosida qayd etish
		5. O'lchov asboblari bilan ishlashda geologga yordam berish
		6. Ma'lumotlarni yig'ish jarayonida mavjud belgilar, qatorlar va kodlarni to'g'ri qo'llash
		7. Dastlabki ma'lumotlarni saralash, tartiblash va belgilash jarayonida ko'maklashish
		8. To'plangan daftar, jadval yoki kartochkalardagi ma'lumotlarni xatolarga tekshirishda yordam berish
		Ko'nikmalar:
		Geologik ma'lumotlarni yig'ish jarayonida ko'rsatmalarga aniq amal qilish
		Dala yozuv daftari, kuzatuv kartasi yoki elektron planshetga aniq yozuv kirita olish
		Geologik belgilash va kodlash usullarini soddalashtirilgan shaklda qo'llay olish
		Asosiy o'lchov va belgilash asboblardan xavfsiz va to'g'ri foydalanish
		Namunalar bo'yicha asosiy ma'lumotlarni aniqlik bilan yozib borish
		Ma'lumotlarni saralash, tartiblash va qayta tekshirishda e'tibor bilan ishlay olish
		Ish jarayonida geolog bilan samarali muloqot va jamoada ishlash
		Mehnat xavfsizligi talablari asosida dala sharoitida to'g'ri harakatlanish va ishlash
		Bilimlar:
		Geologik ma'lumotlarni yig'ishning asosiy maqsadi va bosqichlari
		Dala yozuv daftari va kuzatuv kartalarining tuzilishi
		Geologik belgilar, kodlar, raqam berish tartibi
		O'lchov va belgilash asboblarning tuzilishi hamda foydalanish qoidalari
		Geologik obyektlar bo'yicha eng zarur tushunchalar

		Dala sharoitida xavfsizlik talablari
		Ma'lumotlarni yozishda aniqlik va xatolarni oldini olish bo'yicha nazorat bilimlari
		Olingan ma'lumotlarni geologga topshirish tartibi va hujjatlarni shakllantirish tartibi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Geolog va kon ustasi tomonidan berilgan topshiriqlarni aniq, to'liq va belgilangan ketma-ketlikda bajaradi
		2. Yordamchi texnologik jarayonlarni bajarishda mehnat xavfsizligi, ekologik va ishlab chiqarish qoidalariga rioya qiladi
		3. Olingan namuna, ma'lumot, belgilash va asbob-uskunalarining saqlanishi va to'g'ri qo'llanilishi uchun javobgar
		4. Ish joyini doimo tartibli, toza va xavfsiz holatda saqlash uchun mas'ul
		5. Yuzaga kelgan oddiy nosozliklar yoki xavfli holatlar haqida darhol rahbar xodimga xabar beradi
		6. Yordamchi jarayonlarda qo'llaniladigan jihoz va vositalarning zarur holatda bo'lishi, buzilmasligi va ishdan so'ng topshirilishi uchun mas'ul
		7. Geologik-qidiruv ishlari bo'yicha kiritilgan yozuv va belgilarni aniq va xatosiz rasmiylashtirish uchun javobgar
		8. Oddiy yordamchi texnologik operatsiyalarni geolog ko'rsatmasi bo'yicha mustaqil bajara oladi
		9. O'ziga biriktirilgan ish uchastkasida kundalik tartibdagi sodda vazifalarni mustaqil tashkil eta oladi
		10. Asbob-uskunalaridan foydalanishda sodda sozlash va foydalanishni mustaqil bajaradi
		11. Dala yozuvlarini kiritish, numar qo'yish, qadoqlash kabi vazifalarni ko'rsatma asosida mustaqil yakunlaydi
		12. Murakkab jarayonlar, xavfli ishlar yoki texnik yechim talab etiladigan holatlarda rahbar xodimdan ko'rsatma olguncha kutadi va o'z boshimchalik qilmaydi
A2.2 - Foydali qazilmalarni ochiq usulda qazib olishga tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish	A2.01.2 - Ochiq kon maydonini qazib olishga tayyorlash bo'yicha boshlang'ich texnik ishlarni amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Ochiq kon maydonida bajariladigan ishlar uchun ish joyini tayyorlash, tozalash va tartibga keltirish
		2. Belgilangan hudud bo'ylab qoziqlarni o'rnatish, lenta tortish va belgilarni ko'rsatma asosida qo'yish
		3. Texnika va mexanizmlar ishlashi uchun maydonni tekislashga yordam berish, to'siqlarni olib tashlash
		4. Tog' jinslarini yumshatish yoki maydalash uchun boshlang'ich qo'shimcha yordamchi operatsiyalarni bajarish
		5. Dala sharoitida o'lchov asboblari ish joyiga yetkazish va ko'rsatma bilan o'rnatish
		6. Ish jarayonida hosil bo'lgan chiqindi, ortiqcha tuproq va toshlarni ko'rsatma asosida yig'ish, tartiblash va olib tashlashga ko'maklashish

		7. Ekskavator, buldozer, yuklagich kabi texnikalarning kirib-chiqish yo'laklarini tozalash va tayyorlashda yordam berish
		8. Yakuniy bosqichda ish hududini tartibga keltirish va xavfsiz holatda qoldirish
		Ko'nikmalar:
		Ochiq kon maydonida boshlang'ich tayyorlov ishlarini ko'rsatma asosida to'g'ri bajara olish
		Qoziqlar, lenta, marker, sath tekshirgich kabi oddiy asboblarni to'g'ri o'rnatish olish va ishlatish
		Ish joyini tozalash, tosh va tuproqni saralash bo'yicha jismoniy ishlarni xavfsiz bajarish
		Mashina va mexanizmlar harakatlanadigan hududlarda xavfsiz ravishda ishlay olish
		Kichik nosozliklar, to'siqlar va texnik xatoliklarni aniqlay olish va rahbar xodimga xabar berish
		Shaxsiy himoya vositalaridan doimiy va to'g'ri foydalanish
		Jamoa bilan ishlash, ko'rsatmalarni aniq qabul qilish va bajara olish
		O'lchov natijalarini yoki belgilash joylarini aniq va xatosiz qayd etish
		Bilimlar:
		Ochiq kon maydonini qazib olishga tayyorlashning asosiy bosqichlari
		Belgilash, qoziq o'rnatish, lenta tortish va maydonni tayyorlashning sodda texnologik tartibi
		Ochiq konlarda ishlatiladigan texnikalar haqida umumiy tushunchalar
		Hududni xavfsiz holatda ushlash va texnika harakatlanadigan zonalarda mehnat xavfsizligi qoidalari
		Asbob-uskunalarining nomi, vazifasi va ulardan to'g'ri foydalanish tartibi
		Tog' jinslarining soddalashtirilgan turlari va ularning zichligi, mustahkamligi bo'yicha qoidalar
		Chiqindilarni ajratish, maydonni tozalash va saralash bo'yicha texnik qoidalar
		Ish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan sodda xavf va xatoliklarni oldini olish va xabar berish tartibi
	A2.02.2 - Ochiq usulda qazib olish jarayonini qo'llab-quvvatlovchi yordamchi texnologik ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish joyida xavfsizlik qoidalariga muvofiq ish kiyimlari va individual himoya vositalarini tanlash va ulardan foydalanish
		2. Smena topshirish yoki qabul qilish jarayonida bajarilgan va bajarilishi kerak bo'lgan yordamchi texnologik ishlar haqida ma'lumot olish yoki topshirish
		3. Karyer ichki yo'llarini, avtomobil yo'llarini, vagon yo'llarini chiqindi jinslar, loy va boshqa to'siqlardan tozalash
		4. Foydali qazilma jinslarning aralashuv darajasini tashqi belgilar bo'yicha tekshirish va hisobga olish

		5. Portlatish ishlari zonalarida xavfsizlikni ta'minlashga yordam berish: vaqtinchalik omborlardan portlovchi moddalarni olib o'tishda ko'maklashish, zaryadlangan quduqlarni himoyalashda ishtirok etish, zaboyka materiallarini tayyorlash
		6. Ogohlantiruvchi belgilar, xavfsizlik to'siqlari va ko'rsatkichlarni o'rnatish, signallarni berish yoki qabul qilish
		7. Materiallar, asbob-uskunalar va konstruksiyalarni yuklash, tushirish hamda tashishda ishtirok etish
		8. Burg'ilash ishlari uchun loy aralashmalari va emulsiyalarni mikserlarda yoki qo'lda tayyorlash
		9. Ishlatilgan texnik moylarni yig'ish, saralab qayta ishlashga topshirish
		10. Karyer yo'llarini muzlagan holatda qum sepish, suv isitish va tashish, shuningdek, drenaj hamda oddiy servis ishlarini bajarish
		11. Texnologik jarayonlar xavfsizligi uchun zarur bo'lgan sodda nazorat, kuzatuv va yordamchi amallarni bajarish
		Ko'nikmalar:
		Ochiq kon sharoitida asosiy xavfsizlik choralarini qo'llash va to'g'ri himoyalash
		Karyer yo'llarini, ish maydonlarini tozalash va ularni texnik talabga mos holatda ushlab turish
		Portlash ishlari uchun yordamchi materiallarni tayyorlay olish va belgilangan tartibda joylashtirish
		Tashqi ko'rinish bo'yicha jinslarni farqlay olish va aralashuv darajasini aniqlashga amaliy yordam berish
		Mikser va oddiy tayyorlov qurilmalarida loy va emulsiya tayyorlay olish
		Materiallarni qo'l mehnati yoki oddiy mexanizmlar orqali yuklash-tushirish jarayonlarini xavfsiz bajara olish
		Ogohlantiruvchi belgilarni to'g'ri o'rnatish olish va sodda signalizatsiya qoidalariga rioya qilish
		Muzlagan yo'llarni qumlash, drenajni tozalash, suv tashish kabi yordamchi texnik amallarni bajara olish
		Ishlatilgan moy va texnik chiqindilarni to'g'ri yig'ish, saralash va topshirishni amalga oshirish
		Bilimlar:
		Ochiq konlarda mehnat xavfsizligi va sanoat xavfsizligining asosiy talablari
		Portlatish ishlari olib boriladigan zonalarida xavfsizlik qoidalar
		Ochiq kon geologik-strukturaviy zonasining umumiy xususiyatlari
		Chiqindi jinslar va foydali qazilma aralashuvining asosiy tashqi belgilari
		Kon yo'llari va ichki transport yo'llarini texnik talablari
		Smena topshirish tartibi va ishlab chiqarish intizomi talablari
		Yordamchi texnologik jarayonlarni bajarish tartibi

		Ogohlantiruvchi belgilar va signalizatsiya tizimlarining asosiy qoidalari
		Ishlatilgan moy va chiqindilarni yig'ish, saqlash va topshirish qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Berilgan topshiriqlarni texnika xavfsizligi va ishlab chiqarish intizomi talablari asosida bajarish uchun javobgar bo'ladi
		2. Ochiq kon hududida texnologik tartib-intizomga rioya qilinishini ta'minlashda o'z zimmasidagi vazifalar doirasida mas'ul bo'ladi
		3. Tayyorlov va yordamchi ishlar davomida ishlatiladigan materiallar, vositalar, asbob-uskunalar va himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish hamda ularni saqlashga mas'ul bo'ladi
		4. Portlatish ishlari zonasida yordamchi operatsiyalarni bajarishda xavfsizlik qoidalariga amal qilish uchun javobgar bo'ladi
		5. Ish joyini toza va tartibli saqlash, yo'llarni tozalash, drenaj tizimini ish holatida ushlab turish kabi texnik sharoitlarning xavfsizligini ta'minlashga javob beradi
		6. Smenaviy topshiriqlarni to'g'ri qabul qilish va topshirishda zarur ma'lumotlarni aniq yetkazishga mas'ul bo'ladi
		7. O'ziga biriktirilgan tayyorlov va yordamchi texnik ishlarni oddiy ko'rsatmalar asosida mustaqil bajaradi
		8. Ish jarayoni davomida duch kelgan sodda texnik muammolarni o'z malakasi doirasida mustaqil hal qiladi
		9. Individual himoya vositalarini tanlash va ulardan foydalanishda mustaqil qaror qabul qiladi
		10. Yordamchi jarayonlar bo'yicha bajarilishi lozim bo'lgan amallar ketma-ketligini mustaqil belgilay oladi
		11. Smena topshirish yoki qabul qilishda, o'z faoliyati doirasidagi holat va amalga oshirilgan ishlar haqida mustaqil ravishda hisobot beradi
		12. Ish jarayonida xavf tug'diruvchi holatlarni aniqlaganda mustaqil ravishda xavfsizlik choralari ko'radi va rahbariyatga xabar beradi
A3.2 - Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olishda umumiy kon-tayyorlov ishlarini tashkil etish	A3.01.2 - Yer osti kon maydonida tayyorlov va yordamchi texnik jarayonlarni amalga oshirishni tashkil etish	Mehnat harakatlari:
		1. Yer osti kon maydonida tayyorlov va yordamchi texnik ishlarning ketma-ketligini belgilashda ishtirok etish
		2. Kon yo'laklari va ish maydonlarini tozalash, kengaytirish, yoritish hamda xavfsiz ish holatiga keltirish choralari ko'rish
		3. Burg'ilash, portlatishga tayyorgarlik ko'rish, shamollatish va suv chiqarish qurilmalarining ishlash holatini tekshirishda yordam berish
		4. Materiallar, asbob-uskunalar va qurilmalarni ish joyiga yetkazish, ularni tartibga keltirish va joylashtirish ishlarini bajarish

		5. Ish joyida to'siqlar, ogohlantiruvchi belgilar va xavfsizlik moslamalarini o'rnatishda qatnashish
		6. Drenaj, suv chiqarish, shamollatish yo'laklaridagi loy, chiqindi jinslar va suvni tozalash bo'yicha yordamchi jarayonlarni bajarish
		7. Nasos, yuk tashish vositalari, yo'laklarni mustahkamlash materiallarini tayyorlash va ularga xizmat ko'rsatishda yordam berish
		8. Smenaviy topshiriqlarni oladi, o'zining bajarilishi lozim bo'lgan tayyorlov va yordamchi ishlar holatini nazorat qilish
		9. Ish maydonida sodir bo'lgan texnik nosozliklar haqida mas'ul shaxslarga xabar berish
		10. Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish, ish joyini tartibli saqlash va xavfsizlik talablariga qat'iy rioya etish
		Ko'nikmalar:
		Yer osti sharoitida yordamchi texnik ishlarni tartibli, xavfsiz va ketma-ketlikda bajara olish
		Ko'rsatma asosida drenaj, shamollatish va yoritish tizimlarining sodda elementlarini tekshira olish hamda xizmat ko'rsatish
		Asbob-uskunalarni olib yurish, joylashtirish, ulardan foydalanish va saqlay olish
		Ogohlantiruvchi belgilar va to'siqlarni to'g'ri o'rnatish va ko'rsatmalar asosida to'g'ri joylash
		Shaxsiy himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish, ish joyidagi xavfsizlik choralarini mustaqil qo'llay olish
		Oddiy mexanik nosozliklarni aniqlay olish va ustaga ma'lum qilish
		Smenaviy axborotlarni to'g'ri qabul qilish va topshirish, o'z ish faoliyatini qisqa tarzda izohlab berish
		Bilimlar:
		Yer osti kon ishlarining umumiy texnologiyasi va tayyorlash jarayonlari
		Yer ostida qo'llaniladigan yoritish, shamollatish, suv chiqarish tizimlarining sodda konstruksiyalari va ularning vazifalari
		Kon yo'laklarini tozalash, mustahkamlash va xavfsiz holatga keltirish bo'yicha asosiy talablar
		Asbob-uskunalar, materiallar va texnik moslamalardan foydalanish qoidalari
		Shaxsiy himoya vositalari turlari, ularni qo'llash tartibi
		Smenaviy topshiriqlarni bajarish tartibi va ishlab chiqarish intizomi talablari
		Yer osti konchiligida amal qilinadigan sanitariya-gigiyena, sanoat xavfsizligi va mehnat muhofazasi qoidalari

	A3.02.2 Yer osti kon- tayyorlov ishlarida xavfsizlik va texnologik tartibning bajarilishini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Yer osti ish joyida texnika xavfsizligi va texnologik tartiblarga rioya etilishini doimiy nazorat qilish
		2. Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish, ularni to'g'ri kiyish va saqlashni ta'minlash
		3. Kon yo'laklari, shamollatish yo'llari, favqulodda chiqishlar va yoritish tizimlarining xavfsiz ish holatini tekshirish
		4. Drenaj tizimi, suv oqimi va suv yig'ilishi bo'yicha xavf tug'diruvchi holatlarni aniqlash va choralarni ko'rish
		5. Mustahkamlash konstruksiyalari, to'siqlar va ogohlantiruvchi belgilarni joyida va to'g'ri o'rnatilganligini tekshirish
		6. Kon yo'llari bo'yicha harakatlanish qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish
		7. Xavfli zonalarni belgilash, ayrim bo'limlarga kirishni cheklash va ogohlantirish axborotlarini yetkazish
		8. Yoritish, shamollatish, gaz holati va chang miqdori normalariga rioya etilishi bo'yicha kuzatuv olib borish
		9. Ish maydonida topilgan texnik nosozliklar va xavf tug'diruvchi holatlar haqida mas'ul shaxsga xabar berish
		10. Avariya va favqulodda holatlarda belgilangan tartibda harakat qilish hamda boshqalarga ogohlantirish berish
		Ko'nikmalar:
		Yer osti konidagi xavfsizlik talablarini amalda qo'llay olish va jarayon davomida nazorat qilish
		Shaxsiy himoya vositadan to'g'ri foydalanish, ularni tanlash, o'rnatish va saqlash
		Shamollatish, yoritish va drenaj tizimlarining sodda elementlarini tekshirish va ularning ishlashini baholash
		Xavf tug'diruvchi holatlarni tez aniqlash va tegishli choralarni ko'rish
		Ogohlantiruvchi belgilar va to'siqlarni to'g'ri o'rnatish, ishchilarni xabardor qilish
		Gaz, chang, namlik va yorug'lik bilan bog'liq xavfsizlik me'yorlarini sodda usulda baholash
		Ish joyini toza, tartibli va xavfsiz holatda saqlash
		Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish, boshqalarni ogohlantirish va evakuatsiya choralarni qo'llash
		Bilimlar:
		Yer osti konchiligida amal qilinadigan texnika xavfsizligi, sanoat xavfsizligi va mehnat muhofazasi qoidalarini
		Shaxsiy himoya vositalari turlari, ularning vazifasi, qo'llash tartibi va o'rnatilgan me'yorlar
		Yer osti shamollatish tizimi, havo oqimi yo'nalishlari va minimal ruxsat etilgan ko'rsatkichlar

		Drenaj va suv chiqarish tizimlarining asosiy elementlari
		Mustahkamlash konstruksiyalarining vazifasi va xavfsizlik talablari
Mas'uliyat va mustaqillik:		O'tkazish yo'llari, piyodalar yo'laklari, xavfsiz harakatlanish me'yorlari
		Gaz portlashi, chang portlashi, suv bostirishi kabi asosiy xavflar va ulardan himoyalanish choralari
		Favqulodda holatlarda harakat qilish bo'yicha belgilangan me'yoriy talablar
		Yer osti konchiligida amal qilinadigan texnika xavfsizligi, sanoat xavfsizligi va mehnat muhofazasi qoidalari
		1. Ish maydonida texnika xavfsizligi, mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi talablariga rioya etadi
		2. Yoritish, shamollatish, drenaj va mustahkamlash vositalarining ish holatini saqlashda o'ziga yuklatilgan vazifalar bo'yicha mas'ul bo'ladi
		3. Kon yo'laklari, tayyorlov maydonlari va yordamchi yo'llarni xavfsiz holatda saqlaydi
		4. Chiqindi jinslarni vaqtida tozalash, yo'laklarni ochiq va o'tish uchun qulay saqlaydi
		5. Smena topshirish va qabul qilishda tayyorlov ishlarining holati haqida aniq axborot beradi
		6. Yuzaga kelgan nosozliklar, xavfli holatlar va buzilishlar haqida mas'ul shaxslarga o'z vaqtida xabar beradi
		7. Berilgan topshiriqlar asosida tayyorlov va yordamchi ishlar ketma-ketligini mustaqil belgilay oladi
		8. O'z malakasi doirasida texnik murakkab bo'lmagan masalalarni mustaqil hal qiladi
		9. Shaxsiy himoya vositalaridan mustaqil foydalanadi, xavfsizlik talablariga rioya qiladi
		10. Xavf tug'diruvchi holatni aniqlaganda o'z vaqtida choralar ko'radi va rahbariyatni xabardor qiladi
Texnik va/yoki texnologik talab		11. Shamollatish, yoritish, yo'laklarning holati, mustahkamlash elementlari va drenaj tizimlarini sodda darajada mustaqil baholay oladi
		12. Ish maydonini tartibli holga keltirish, materiallarni joylashtirish va ishga tayyorlashni mustaqil bajaradi
		13. O'z vazifalari bo'yicha bajarilgan ishlar, ko'rilgan choralar va mavjud muammolar haqida mustaqil ravishda hisobot beradi
		Ish joyi xavfsiz, yoritilgan va texnologik jarayonlar uchun tayyor holatda bo'lishi kerak; Ishga kirishishdan oldin geologik asbob-uskunalarining texnik sozligini tekshirish shart; Dala sharoitida ishlatiladigan o'lchov asboblari, belgilash anjomlari va konteynerlar to'g'ri joylashtirilishi lozim; Burg'ilash, namuna olish, markirovka qilish jihozlarini toza va ishlashga tayyor holatda saqlash zarur;

	Geologik kompas, GPS, ruletka, niveller, lupa, namunalar uchun konteynerlar, geo-jurnallarni to'g'ri va me'yoriy tartibda qo'llash shart; Dala sharoitida ishlatiladigan engil mexanizmlar va burg'ilash moslamalaridan xavfsiz va texnologik talablarga mos foydalanish kerak; O'lchov va qayd etish uskunalarini to'g'ri sozlash, kalibrlash va ulardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalarga qat'iy rioya qilish lozim; Turg'un, ifloslanmagan va sifatli namuna olish uchun belgilangan usullarga rioya qilish shart; Har bir olingan namunaning markirovkasi, qayd etilishi va konteynerga joylashtirilishi aniq tartibda bajarilishi kerak Namuna olish maydoni yuzasini tayyorlash, biologik yoki texnologik ifloslanishni oldini olish lozim; Jinslarning turi, qatlamning qalinligi, yo'nalishi, strukturasi va xususiyatlarini aniq qayd etish shart; Geo-jurnal va dalada qayd etish blankalarini to'g'ri to'ldirish kerak; Topilgan ma'lumotlarni dastlabki tahlil qilish, farqlash, guruhlash va tasniflash bo'yicha texnologik qoidalarga rioya qilish lozim; Belgilangan dala marshrutiga, xavfsiz harakatlanish yo'nalishlariga va tadqiqot hududidagi texnik ko'rsatmalarga rioya qilish shart; Geologik qidiruv ishlarida ishlatiladigan yordamchi texnik jarayonlar (maydon tozalash, belgilash, burg'ilashga tayyorlash)ni me'yoriy tartibda bajarish kerak; Ish joyida chiqindilarni tozalash, atrof muhitni himoya qilish talablari bajarilishi lozim; Mutaxassis tomonidan berilgan yo'riqnomalar asosida belgilangan geologik chizish, o'lchash va namuna olish amallarini bajarish shart; Topshiriqlarga o'z vaqtida va to'liq javob berish, zarur hisobotlarni taqdim etish lozim; Aniqlangan o'zgarish yoki xavfli holatlar haqida darhol xabar berish kerak; Geologik o'lchash va nazorat asboblari: Kompas, nivo va releflyorlar, rulonka, lazer o'lchagich; Qazish, Burg'ilash va namunalar olish asboblari: qo'l burg'usi, bolgo'cha, kesgich va qo'poruvchi maxsus asboblari, skreper va belkurak, yadro olish qurilmalari; Xavfsizlik uskunalarini: kaska, himoya ko'zoynaklari, qo'lqoplar, xavfsizlik chirog'i, respirator yoki chang niqobi, signal ko'ylagi
--	--

Kasbning nomi:	Marksheyderlik ishlarida kon ishchisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	81119	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Kamida bir yil ish staji	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	18 yoshga to'lgan shaxs; Ishga kirishda dastlabki tibbiy ko'rikdan o'tganligi; O'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; Nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish; Geodezik asbob-uskunalar bilan ishlash bo'yicha boshlang'ich ko'nikmalarga ega bo'lish; Yer osti va ochiq konlarda tayyorlov va yordamchi ishlarni bajarish; Geologik va marksheyderlik nazorat ishlariga yordam berish; Ish joyida xavfsizlik qoidalarini bilish va rioya qilish; O'lchov natijalarini oddiy hujjatlarda qayd etish; Diqqat va anqlik bilan ishlash; Mas'uliyatni his qilish va xavfsizlikni ta'minlash; Oddiy jamoaviy ishlarda hamkorlik qila olish; O'z ishini belgilangan tartibda bajarish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	umumiy o'rta ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	tayanch o'rta ta'lim + ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2-razryadli Marksheyderlik ishlarida kon ishchisi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Ochiq kon ishchisi
	2	Geologik ishlarda kon ishchisi
	3	Yer osti kon ishchisi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.2 -Qazib olish jarayonida marksheyderlik ishlariga tayyorgarlik ko'rish va yordamchi ishlarni amalga oshirish	B1.01.2 - Marksheyderlik ishlariga tayyorgarlik jarayonlarini amalga oshirish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish kiyimi va shaxsiy himoya vositalarini talablar bo'yicha tanlash, kiyish va saqlash
		2. Navbatchilikni topshirish–qabul qilishda marksheyderlik topshiriqlarini va ko'rsatmalarni qabul qilish
		3. Geodezik va marksheyderlik asbob-uskunalarining holatini tekshirish, ularni ishga tayyorlash
		4. Ish joyida geodezik va marksheyderlik asbob-uskunalarini o'rnatish va sozlash

		5. Vaqtinchalik va doimiy marksheyderlik punktlari va reperlarni joylashtirish va belgilash
		6. Geodezik va marksheyderlik belgilarini oʻrnatish
		7. Kon yoʻlaklarida asosiy marksheyderlik oʻlchovlarini bajarish
		8. Kon yoʻlaklarini koʻchirish boʻyicha oraliq oʻlchovlarni aniqlash
		9. Boʻshliqlarni, kon ish hajmlarini va geologik yoriqlarni oʻlchash
		10. Balandlik belgilari va nuqtalar oʻrtasidagi gorizontal masofalarni hisoblash
		11. Belgilarni maydonga daraja yordamida koʻchirish
		12. Maydonlarni planimetr yordamida oʻlchash yoki hisoblash
		13. Stereofotogrammetrik oʻlchovlar uchun tanib olish belgilarini tayyorlash va oʻrnatish
		14. Fototasvirlash va fotolaboratoriya ishlari uchun tayyorlov ishlarini bajarish
		15. Bajarilgan oʻlchovlarni rasmiylashtirish, reja va sxemalarga kiritish
		16. Oʻlchov materiallarini qayta ishlashda ishtirok etish
		17. Kon yoʻlaklarining bajarilgan qismlarini chizmalarda aks ettirish
		Koʻnikmalar:
		Ish kiyimi va shaxsiy himoya vositalarini toʻgʻri tanlash
		Ish joyini xavfsiz holatga keltirish, yorugʻlik va shamollatishni tekshira olish
		Geodezik va marksheyderlik asboblarni oʻrnata olish va sozlay olish
		Asboblarning ishlash holatini tekshirish, oddiy texnik xizmat koʻrsata olish
		Vaqtinchalik va doimiy belgilash punktlarini toʻgʻri joylashtirish
		Reperlar va koʻrsatkich belgilarini oʻrnatish hamda mustahkamlay olish
		Belgilarni joyiga koʻchirish, piketlay olish
		Navbatchilikni topshirish–qabul qilishda topshiriqlarni toʻliq qabul qilish
		Oʻlchovlar boʻyicha dastlabki hujjatlarni toʻldira olish
		Bilimlar:
		Teodolit, nivelir, togʻ kompasi, maxsus geodezik va marksheyderlik asbob-uskunalarining vazifasi
		Geodezik va marksheyderlik asboblarni, belgilar va reperlarni oʻrnatish tartibi va usullari
		Marksheyderlik oʻlchov va nivelir ishlarini bajarishning asosiy usullari va tartibi
		Togʻ ishlarini bajarish texnologiyasi va tozalash tizimlari boʻyicha asosiy maʼlumotlar, yer osti va ochiq konlarda qoʻllaniladigan usullar
		Togʻ jinslarining siljishi haqidagi asosiy tushunchalar

		Marksheyderlik o'lchov materiallarini qayta ishlash usullari, belgilarning yerga ko'chirilishi, vizir maqsadlarini markazlash usullari
		Fotolaboratoriya ishlarini yuritish qoidalari va usullari
		Jarrohlik birinchi yordam ko'rsatish qoidalari
		Shaxsiy himoya vositalari, gaz himoya asboblari, yong'in o'chirish vositalari va favqulodda asbob-uskunalarini ishlatish qoidalari
	B1.02.2 - Qazib olish jarayonida marksheyderlik bo'yicha yordamchi ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish joyida geodezik va marksheyderlik asbob-uskunalarini tayyorlash va o'rnatish
		2. Kon yo'llari, galereyalar va ish joylarida o'lchovlarni bajarish bo'yicha yordam berish
		3. Reperlarni o'rnatish, belgilarni ko'chirish, maydonni o'lchash bo'yicha yordamchi ishlarni bajarish
		4. O'lchov natijalarini qayd etish, rasmlar va hisobotlar uchun materiallarni yig'ish
		5. Asbob-uskunalariga xizmat ko'rsatish va ularni saqlash
		Ko'nikmalar:
		Geodezik va marksheyderlik asbob-uskunalarini ishlatish va ularga texnik xizmat ko'rsata olish
		Kon maydonida o'lchov va belgilarni aniqlay olish
		Rahbar ko'rsatmalariga asosida tayyorlov va yordamchi ishlarni bajarish
		O'lchov natijalarini to'g'ri hujjatlashtirish
		Xavfsizlik qoidalariga rioya qilgan holda ishlash
		Bilimlar:
		Geodezik va marksheyderlik asbob-uskunalar tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Qazib olish jarayonida marksheyderlik ishlarini bajarish tartibi
		Kon maydonlari va yo'llarining texnologik rejasi
		O'lchov va belgilarni qayd etish, hujjatlashtirish qoidalari
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik va shaxsiy himoya vositalari bo'yicha talablar
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Ishning sifatiga, shaxsiy himoya vositalariga va xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qiladi
		2. Tayyorlov va yordamchi ishlar natijalarini to'g'ri hujjatlashtiradi
		3. Rahbar ko'rsatmalariga asosanib, tayyorlov va yordamchi ishlarni mustaqil bajaradi
		4. Ish joyida asbob-uskunalarini tayyorlash, o'rnatish va oddiy o'lchov ishlarini mustaqil amalga oshiradi
		5. Navbatchilik topshiriqlarini qabul qilib, ularni bajarishda o'z ishini rejalashtiradi
		6. Oddiy xatoliklarni aniqlash va ularni tuzatish bo'yicha qaror qabul qiladi

B2.2 - Ochiq konlarda qazib olish jarayoniga xizmat ko'rsatish bo'yicha tayyorgarlik ko'rish va yordamchi ishlarni bajarish	B2.01.2 - Ochiq konlarda qazib olish ishlarida yordamchi ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Me'yoriy talablar va bajarilayotgan ishlar xususiyatiga muvofiq ish kiyimi va shaxsiy himoya vositalarini aniqlash, kiyish va saqlash
		2. Navbatchilikni topshirish va qabul qilish vaqtida ochiq kon ishlari bo'yicha smenaviy ishlab chiqarish topshirig'ini olish
		3. Vagonlar, vagonetkalar, avtomobil va temir yo'l yo'llarini axlat, jins va loydan tozalash
		4. Foydali qazilmaning ifloslanish darajasini tekshirish va hisobga olish
		5. Portlovchi materiallarni vaqtincha saqlash, zaryadlangan bloklar va skvazhinalar xavfsizligini nazorat qilish
		6. Portlash xavfli zonasini ish davomida belgilash va saqlash
		7. To'siqlar va ogohlantiruvchi belgilarni o'rnatish, signal uzatish va qabul qilish
		8. Materiallar va uskunalarni yuklash, tushirish va tashishda ishtirok etish
		9. Karyerlardagi avtomobil yo'llarini muzlash paytida qum sepish, suvni qaynash holatiga keltirish, kanalizatsiya tarmoqlarini xlorlash va shunga o'xshash texnik xizmat ishlarni bajarish
		Ko'nikmalar:
		To'siqlarning butunligini, aloqa vositalarining, ishlab chiqarish signalizatsiyasi tizimining, jamoaviy va shaxsiy himoya vositalarining, yong'in o'chirish vositalarining ishga yaroqliligini uchastkada baholay olish
		Maydonlarni tozalash, temiryo'l yo'llari va avtomobil yo'llarining o'lchamlarini tozalash, portlovchi skvajnalarni tayyorlash uchun mexanizmlar, asbob-uskunalar va maxsus moslamalardan to'g'ri foydalanish
		Portlovchi materiallarni tashish yo'nalishi va portlash ishlari olib boriladigan joylarning belgilangan konchilik talablari bilan mos kelmasligini aniqlay olish va bartaraf etish
		To'siqlar va ogohlantiruvchi belgilarni o'rnata olish
		Favqulodda holatlarda shaxsiy himoya vositalarini, gazdan himoyalani moslamalarini, yong'in o'chirish vositalarini va avariya asboblarni qo'llay olish
		Jarohat olganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish
		Bilimlar:
		Qo'llaniladigan mexanizmlar, moslamalar va asboblarning ishlash prinsipi, ulardan foydalanish qoidalari
		Portlovchi materiallardan foydalanish usullari
		Qo'llaniladigan burg'ilash to'plamlari, ularning o'lchamlari, burg'i kallaklarining shakllari, yetkazib berish yo'nalishlari va tashish qoidalari
		Yuklarni shtabellarga joylashtirish usullari
		Strelkali o'tishlar va signal vositalarini saqlash tartibi

		Profilaktik vositalardan foydalanish qoidalari Karyerlardagi kon yo'llarining nomlari va joylashuvi hamda ular bo'ylab harakatlanish qoidalari Foydali qazilmani jinsdan tashqi belgilariga ko'ra farqlash tartibi Berilgan foydali qazilmani hisobga olish jurnallarini yuritish tartibi va qoidalari Foydali qazilmalar va jinslarning tasnif belgilari
	B2.02.2 - Ochiq konlarda qazish va qazib olish ishlarida transport vositalari, texnologik uskunalar va mexanizmlarga xizmat ko'rsatish	Mehnat harakatlari: 1. Amaldagi talablar va ish xususiyatiga muvofiq ish kiyimlari va shaxsiy himoya vositalarini aniqlash, kiyish va saqlash 2. Navbatchilik topshirig'i yoki qabul qilish vaqtida ochiq konlardagi yordamchi operatsiyalar, qazib olish ishlari bo'yicha smenaviy ishlab chiqarish topshirig'ini olish 3. Xizmat ko'rsatilayotgan uskuna ishidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish bo'yicha ma'lumotni qabul qilish 4. Vagonlar, vagonetkalar va avtososiyuvchilarning to'liq yuklanganligini tekshirish 5. Tog' massasi bilan to'ldirilgan transport vositalarini turli tarozilarda tortish 6. Yuk tashishga yaroqliligi bo'yicha transport vositalarining soz holatini nazorat qilish 7. Yukli va bo'sh vagonlarni lokomotivga ulash hamda ajratish 8. Signallarni berish va qabul qilish, tarkiblar harakatini tartibga solish 9. Tarkib ichida vagonlarni ulash va ajratish, ulanish va himoya moslamalarining sozligini tekshirish 10. Tarkibni kuzatish va hamrohlik qilish 11. Siqilgan havo yordamida dumkarlarni tushirish 12. Vagonetkalar, mashinalar va mexanizmlarning podshipniklarini moylash 13. Qo'lda ishlaydigan nasoslar yordamida suvni so'rib olish 14. Relsdan chiqqan vagonetkalarni ko'tarish va joylashtirish Ko'nikmalar: Transport vositalarini ishga tayyorlay olish Mexanizmlarning podshipniklari va ishchi qismlarini moylay olish hamda texnik xizmat ko'rsatish Relsdan chiqqan vagonetkalarni xavfsiz ko'tarish va to'g'ri joylashtira olish Qo'lda ishlaydigan nasoslar va siqilgan havo yordamida vositalarni boshqara olish Texnik nosozliklarni aniqlash va rahbar ko'rsatmasi asosida bartaraf etishga yordam berish Texnologik uskunalarni xavfsiz ishlash sharoitida tayyorlash va ulardan foydalanish

		Bilimlar:
		Moylash materiallarining turlari va xossalari hamda ularni qo'llash usullari
		Reldan chiqqan vagonetkalarini joylashtirish qoidalari
		Isituvchi elektr qurilmalar bilan muomala qilish qoidalari
		Tarozilarni tekshirish va tartibga solish usullari, tortish tartibi va qoidalari, tarozilarga yuklash bo'yicha maksimal yuk, tarozilarni ishlatish bo'yicha metodik chora-tadbirlar
		Rudaning turlari
		Jarohat olganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari
		Shaxsiy himoya vositalari, gazdan himoyalaniş apparatlari, yong'in o'chirish vositalari va avariya asbob-uskunalaridan foydalanish qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Rahbar ko'rsatmasiga muvofiq tayyorlov va yordamchi ishlarni o'z vaqtida va sifatli bajarish uchun javob beradi
		2. Ish joyining xavfsiz holatini saqlash, shaxsiy himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish uchun mas'ul bo'ladi
		3. Transport vositalari, mexanizmlar yoki uskunalarda aniqlangan nosozliklar haqida darhol ustaga yoki rahbarga xabar berish uchun javob beradi
		4. Oddiy tayyorlov va yordamchi ishlarni mustaqil bajaradi
		5. Rahbar ko'rsatmasi asosida mexanizmlar va transport vositalariga xizmat ko'rsatish jarayonlarida mustaqil ishtirok etadi
		6. Standart, xavfsiz va takroriy jarayonlarda mustaqil ishlaydi, murakkab operatsiyalarni esa faqat rahbar nazorati ostida bajaradi
B3.2 - Yer osti konlarida qazib olish jarayoniga xizmat ko'rsatish bo'yicha umumiy konni-tayyorlash ishlarini bajarish	B3.01.2 - Yer osti konlarida kon yo'laklarini qazish jarayoniga tayyorlash va yordamchi ishlarni amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish kiyimlari va shaxsiy himoya vositalarini amaldagi talablar asosida tanlash va saqlash
		2. Navbatchilikni topshirish va qabul qilishda smenaviy topshiriq, uchastkadagi holat va nosozliklar haqida ma'lumot olish
		3. Kon yo'llari, tayanchlar, ventilyatsiya qurilmalari, temir yo'l yo'llari va strelkalar holatini tekshirish
		4. Vagonetkalar, plitalar, suv kanallari va qaytish yo'llarini jins va loydan tozalash
		5. Kon yo'laklarida kerakli ventilyatsiya trubalarini yotqizish, ko'priklar qurilishida ishtirok etish
		6. Kon massasini qo'l yoki mexanizmlar orqali bo'shatish, skreperlash va bo'shliqlarni to'ldirishda ishtirok etish
		7. Temir yo'l yo'llarini siljitish, ta'mirlash va kichik montaj ishlarini bajarish
		8. Kon yo'llarini oqartirish va yechimlar tayyorlashda ishtirok etish
		9. Ventilyatsiya eshiklarini ochish hamda yopish
		10. Ventilyatsiya truboprovodlarining shikastlangan qismlarini ta'mirlash yoki almashtirish, ko'priklarni joriy ta'mirlash

		11. Ventilyatsiya qurilmalarini ishga yaroqli holatda saqlash
		12. Portlovchi moddalarni idishlardan vagonetkalariga yuklash va tushirishda yordam berish
		13. Portlovchi moddalarni omborga yoki portlash joyiga nazoratchi kuzatuvida yetkazish
		14. Portlash zonasiga kirish yo'llarini nazorat qilish
		15. Portlovchi moddalar saqlanadigan xonalarni tozalashda ishtirok etish
		16. Materiallar va uskunalarni qo'lda yoki transport vositalariga yuklash, tushirish va uchastkalar bo'ylab tashishda ishtirok etish
		17. Vagonetkalarini yuklash, konning ustki qismiga materiallarni qo'lda yetkazish
		18. Uchastkada zarur bo'lgan boshqa mayda-yirik yordamchi ishlarni bajarish
		Ko'nikmalar:
		Shaxsiy himoya vositalarini ish sharoitiga mos tanlash va ulardan to'g'ri foydalanish
		Yer osti konlarida xavfli holatlarni farqlash va ularni rahbarga o'z vaqtida yetkazish
		Xavfsizlik belgilariga va ventilyatsiya tartibiga rioya qilish
		Kon yo'laklarini ishga tayyor holatga keltirish uchun tozalash va tartibga solish
		Ventilyatsiya trubalari va yo'lak bo'ylab joylashtirilgan elementlar holatini baholash
		Temir yo'l yo'llari va yurish yo'laklarining ishga yaroqliligini aniqlash
		Oddiy kon mexanizmlari va moslamalaridan xavfsiz foydalanish
		Yuklash, tushirish va ko'chirish ishlarini belgilangan tartibda bajarish
		Mexanizmlar ishlashidagi oddiy nosozliklarni aniqlash
		Ventilyatsiya yo'nalishlarini ajratish va ventilyatsiya eshiklari bilan ishlash
		Ventilyatsiya tizimiga xizmat ko'rsatishda yordamchi ishlarni bajarish
		Chang va gazlanish belgilari bo'yicha xavfli holatni aniqlash
		Portlovchi moddalar bilan bog'liq yordamchi ishlarni faqat nazorat ostida bajarish tartibiga rioya qilish
		Portlash zonalaridagi harakatlanish cheklovlarini tushunish va bajarish
		Ish jarayonida mehnat intizomini saqlash
		Bilimlar:
		Yer osti konlarida mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi qoidalarining asosiy talablari
		Xavfli va zararli ishlab chiqarish omillari hamda ularning oldini olish choralari
		Shaxsiy himoya vositalarining turlari va ularni qo'llash qoidalari
		Kon yo'laklarining turlari, vazifalari va elementlari

		Kon yo'laklarini qazish jarayonidagi tayyorlov va yordamchi ishlarning ketma-ketligi
		Zaboy zonasining xavfsiz chegaralari va ish rejimi
		Yer osti konlarida ventilyatsiya tizimining vazifalari va ishlash prinsiplari
		Gazlar, chang va havoning almashinuvi bilan bog'liq xavf manbalari
		Ventilyatsiya eshiklari va truboprovodlarining ahamiyati
		Yer osti kon transportining asosiy turlari
		Yordamchi mexanizmlar va qo'l asboblardan xavfsiz foydalanish qoidalari
		Temir yo'l yo'llari va transport vositalarining nosozlik belgilari
		Portlash ishlari bilan bog'liq xavfsizlik talablari
		Portlovchi moddalar bilan ishlashda ruxsat va cheklovlar
		Portlash xavfli zonada harakatlanish qoidalari
		Smenaviy ishlab chiqarish topshirig'ini qabul qilish tartibi
		Rahbar ko'rsatmalariga bo'ysunish va axborot almashish tartibi
		Ish joyida tartib-intizom va ishlab chiqarish madaniyati talablari
	B3.02.2 - Konlarda yer osti qazib olishda portlash ishlari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish va yordamchi ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Zaboy va portlash uchastkasini portlatish ishlariga tayyorlash
		2. Portlatish uchun burg'ilangan quduq holatini tekshirish
		3. Portlovchi moddalar va portlatish vositalarini qabul qilish, hisobga olish va tashish
		4. Portlovchi moddalarni portlatish rejasiga muvofiq joylashtirishda yordam ko'rsatish
		5. Portlatish tarmoqlarini yig'ishda ishtirok etish
		6. Portlatish zonasini himoya qilish va belgilar o'rnatish
		7. Ishchilarni xavfsiz masofaga chiqarish va portlatish maydonini bo'shatish
		8. Portlatishdan keyin zaboy holatini ko'zdan kechirishda ishtirok etish
		9. Qoldiq gazlar va chang tarqalishini nazorat qilishda yordam berish
		10. Portlatishdan keyingi tozalash va tayyorlash ishlarini bajarish
		11. Ish joyida mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etilishini ta'minlash
		Ko'nikmalar:
		Portlatish ishlarida qo'llaniladigan asbob-uskunalar bilan ishlay olish
		Portlovchi moddalar bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilish
		Portlatish zonasini tayyorlay olish va izolyatsiya qilish
		Burg'ilangan quduqlarni ko'zdan kechirish va tozalay olish
		Signal berish va ogohlantirish belgilarini to'g'ri o'rnatish
		Portlashdan oldin va keyin ish joyini vizual baholash

		Shamollatish tizimi bilan bog'liq oddiy texnologik amallarni bajarish
		Jamoa bilan muvofiqlashgan holda ishlash
		Favqulodda vaziyatlarda tezkor harakat qilish
		Portlashdan keyingi maydonni mexanik va qo'l mehnati bilan tozalash
		Bilimlar:
		Yer osti konlarida portlash ishlarini tashkil etish asoslari
		Portlovchi moddalar turlari va ularning xususiyatlari
		Portlatish texnologik jarayonlari va ketma-ketligi
		Portlatish ishlarida qo'llaniladigan asbob-uskunalar va vositalar
		Mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi talablari
		Portlash vaqtida yuzaga keladigan xavf omillari
		Yer osti konlarida shamollatishning ahamiyati
		Gaz, chang va portlashdan keyingi zararli moddalarning ta'siri
		Favqulodda vaziyatlarda harakatlanish tartibi
		Ichki me'yoriy hujjatlar va texnologik yo'riqnomalar
	B3.03.2 - Konlarda yer osti foydali qazilmalarni qazib olishda texnologik uskunalar va mexanizmlar-ga xizmat ko'rsatish	Mehnat harakatlari:
		1. Yer osti kon uskunalarini ishga tushirishdan oldin ko'zdan kechirish
		2. Texnologik uskunalar va mexanizmlarning texnik holatini nazorat qilish
		3. Mexanizmlarni rejali texnik xizmat ko'rsatish ishlarida ishtirok etish
		4. Uskunalarni tozalash, moylash va mahkamlash ishlarini bajarish
		5. Harakatlanuvchi qismlarining sozligini tekshirish
		6. Nosozliklarni aniqlash va bartaraf etishda yordam berish
		7. Eskirgan yoki shikastlangan qismlarni almashtirishda ishtirok etish
		8. Elektr va mexanik uskunalar bilan xavfsiz ishlash qoidalariga rioya qilish
		9. Uskunalar ishlashi vaqtida vibratsiya, shovqin va qizishni nazorat qilish
		10. Favqulodda to'xtatish tizimlarini tekshirish
		11. Transport va yuk ko'tarish mexanizmlariga xizmat ko'rsatish
		12. Ish joyini tartibga keltirish va texnika xavfsizligini ta'minlash
		Ko'nikmalar:
		Mexanik va elektr uskunalar bilan ishlay olish
		Oddiy texnologik mexanizmlarni sozlay olish va texnik xizmat qilish
		Asbob-uskunalaridan to'g'ri foydalanish
		Texnik nosozliklarni vizual va eshitish orqali aniqlash
		Moylash materiallarini to'g'ri tanlash va qo'llash
		Harakatlanuvchi mexanizmlar bilan xavfsiz ishlash

		Elektr kabel va ulanishlarni ko'zdan kechirish
		Texnik hujjatlar bo'yicha ishlay olish
		Jamoa bilan hamkorlikda ishlash
		Favqulodda holatlarda to'g'ri va tezkor qaror qabul qilish
		Bilimlar:
		Yer osti konlarida qo'llaniladigan texnologik uskunalar turlari
		Mexanizmlarning tuzilishi va ishlash prinsipi
		Texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash asoslari
		Elektr va mexanik xavfsizlik qoidalar
		Moylash tizimlari va materiallari
		Nosozliklarning asosiy sabablari va belgilari
		Yuk ko'tarish va tashish mexanizmlarining ishlash talablari
		Yer osti konlarida mehnatni muhofaza qilish talablari
		Favqulodda vaziyatlarda harakatlanish tartibi
		Ishlab chiqarish yo'riqnomalari va normativ hujjatlar
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1.Berilgan topshiriq va yo'riqnomalarga muvofiq umumiy kon-tayyorlov ishlarini bajaradi
		2.Ish joyini ish boshlashdan oldin va ish yakunida belgilangan tartibda tayyorlaydi
		3.Mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qiladi
		4.Ish jarayonida aniqlangan nosozliklar va xavfli holatlar haqida rahbarga darhol xabar beradi
		5.Ish joyidagi tartib va tozalikka rioya qiladi
		6.Yo'riqnomalar asosida oddiy va takroriy kon-tayyorlov ishlarini bajaradi
		7.Ish jarayonida oddiy nosozliklarni aniqlash va rahbarga xabar beradi
		8.Shaxsiy himoya vositalarini tanlash va ulardan foydalanishda mustaqil ish yuritadi
		9.Xavfsizlik talablariga zid holatlarda ishni vaqtincha to'xtatishda mustaqil harakatlanadi
		10.Asbob-uskunalaridan foydalanishning belgilangan ketma-ketligiga amal qilishda mustaqil ish yuritadi
B4.2 - Qazib olish jarayonida geologik va marksheyderlik nazorat ishlarini amalga oshirish	B4.01.2 - Geologik nazorat ishlarini amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Qazish, burg'ilash va portlatish ishlarining geologik hujjatlarga muvofiqligini tekshirish
		2. Tog' jinslari qatlamlarining litologik tarkibini aniqlash va tavsiflash
		3. Foydali qazilma tanasi, qatlam qalinligi va yotish elementlarini joyida o'lchash
		4. Geologik kesmalar, planlar va sxemalarni to'ldirish va yangilab borish
		5. Namunalarni olish, markalash va saqlashni nazorat qilish
		6. Geologik buzilishlarni aniqlash va qayd etish
		7. Kon ishlarini olib borishda geologik xavflar yuzaga kelishini baholash

		8. Aniqlangan chetlanishlar bo'yicha mas'ullarga ma'lumot berish va taklif kiritish
		9. Geologik nazorat natijalari bo'yicha hisobotlar tuzish
		Ko'nikmalar:
		Tog' jinslarini tashqi belgilariga qarab farqlay olish
		Geologik asboblardan to'g'ri foydalanish
		Geologik kesma va planlarni o'qish va tuza olish
		Namunalarni to'g'ri tanlash va rasmiylashtirish
		Geologik belgilarni dalalik kundalikga yozish
		Qazib olish jarayonida yuzaga keladigan geologik o'zgarishlarni tez aniqlash
		Normativ hujjatlar asosida faktik holatni baholay olish
		Kon sharoitida texnika xavfsizligiga amal qilgan holda ishlash
		Bilimlar:
		Geologik nazoratning maqsadi va vazifalari
		Tog' jinslarining asosiy turlari va ularning fizik-mexanik xususiyatlari
		Foydali qazilmalar qatlamlarining tuzilishi
		Geologik hujjatlar, plan, kesma, jurnal, hisobotlarning mazmuni va tuzilishi
		Namuna olish va laboratoriya tahliliga tayyorlash talablari
		Yer osti va ochiq konlarda geologik xavf omillari
		Mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va ekologik talablar
		Amaldagi normativ-huquqiy va texnik me'yoriy hujjatlar
		Geologik nazoratning maqsadi va vazifalari
	B4.02.2 - Marksheyderlik nazorat ishlarini amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Marksheyder tomonidan olib borilayotgan o'lchov ishlariga tayyorgarlik ko'rishda ishtirok etish
		2. Kon lahimlari, ochiq qazilma maydonlari va ish frontlarida o'lchov ishlarini bajarishda yordam berish
		3. Reperlar, belgi nuqtalari va yo'nalishlarni o'rnatish va saqlashda qatnashish
		4. O'lchov asboblari ishga tayyorlash va topshirish
		5. O'lchov natijalarini dastlabki qayd etish va rasmiylashtirishda yordam berish
		6. Marksheyderlik hujjatlari va chizmalarini tekshirishga ko'maklashish
		7. O'lchov ishlarida mehnat xavfsizligi talablariga rioya qilish
		8. Aniqlangan chetlanishlar va nomuvofiqliklar haqida mas'ul shaxsga xabar berish
		Ko'nikmalar:
		Oddiy marksheyderlik o'lchov ishlarini bajara olish
		O'lchov asboblari bilan xavfsiz va to'g'ri ishlash
		Belgilangan nuqtalar va yo'nalishlarni aniqlay olish hamda saqlab qolish

		O'lchov natijalarini qayd daftari va jadvallarga to'g'ri kiritish Marksheyder ko'rsatmalarini aniq va o'z vaqtida bajarish Kon hududida yo'nalishni to'g'ri aniqlay olish Jamoa bilan hamkorlikda ishlash Favqulodda holatlarda xavfsiz harakat qilish Bilimlar: Marksheyderlik nazorat ishlarining asosiy tushunchalari Kon ishlarida qo'llaniladigan o'lchov asboblarning turlari va vazifalari Ochiq va yer osti konlarida o'lchov ishlarining umumiy tartibi Reperlar va nazorat nuqtalarining ahamiyati Marksheyderlik belgilarining shartli belgilari Mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va ekologik talablar O'lchov natijalarini rasmiylashtirishning oddiy qoidalari Konchilikda qo'llaniladigan asosiy texnik terminlar
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Geologik va marksheyderlik ishlarida yordamchi operatsiyalarni mustaqil amalga oshiradi 2. Ish joyini o'lchov va nazorat ishlariga tayyor holatga keltiradi 3. Geologik belgilar, qatlam chegaralari va yo'nalish nuqtalarini aniqlashda yordamchi aniqlashtirish ishlarini bajaradi 4. Asbob-uskunalarini ishga tayyorlaydi, oddiy sozlaydi va topshiradi 5. O'lchov ishlarida xavfsizlik talablariga mos qarorlar qabul qiladi 6. Oddiy nosozliklar va kamchiliklarni aniqlaydi hamda bu haqda rahbariyatga xabar beradi 7. Belgilangan yo'riqnomalar asosida takroriy va muntazam ishlarni bajaradi
Texnik va/yoki texnologik talab		Asboblarni ishga tayyorlashda barcha sozlamalar to'g'ri tekshirilishi shart; Yer osti yo'laklarida yo'nalish va og'ishlarni aniqlashda millimetr darajasidagi aniqlikni saqlash zarur; Koordinatalarni belgilashda belgilangan texnik xatolik chegarasidan chiqmaslik lozim; O'lchov ishlari vaqtida konchilik texnikasi harakatlanish zonasidan xavfsiz masofani saqlash shart; Portlash ishlari oldidan barcha o'lchov nuqtalarini xavfsiz hududda joylashtirish kerak; Yo'laklar, burilishlar, gorizontlar bo'yicha belgilashlar ko'rinadigan materiallar bilan bajarilishi kerak; Belgilar mustahkam o'rnatilishi va tushib ketmasligi uchun qo'shimcha mahkamlash zarur; O'lchov natijalarini elektron yoki qog'oz ko'rinishda aniq va to'liq qayd qilish shart;

	Qaydlar kon geologik bazasiga o'z vaqtida kiritilishi lozim; O'lchovlar ketma-ketligi belgilangan texnologik reglament bo'yicha bajarilishi kerak; Qazib olish tendensiyalarini kuzatishda zamonaviy geoinformatik vositalardan foydalanish zarur; O'lchov asboblari namlik, chang, tebranishdan himoyalash kerak; Har bir smena oldidan vizual diagnostika o'tkazish shart Qazib olinayotgan massaning hajmini hisoblashda standart formulalar va tasdiqlangan metodikalar qo'llanishi lozim; Kesishmalar, profil va planlarni chizishda geodezik aniqlikni saqlash zarur; O'lchash asboblari: ruxsatli aniqlikdagi ruletka, optik yoki lazerli nivelyator, reyka (niveler reyka), kompass, markazlashtiruvchi prizmalar, gorizontallashtiruvchi kichik daraja; Texnik kuzatuv va belgilash uskunolari: belgilash tayoqchalari, piket tayoqchalari, metall yoki plastmassa markerlar, bo'yoq baloni (marker), arqon, shnurlar; Texnologik o'lchov uskunolari: lazerli masofa o'lchagich, ruchnoy teodolit (oddiy geodezik teodolit), portativ GPS-qurilma (yer usti ishlarida); Xavfsizlik va yordamchi uskunalar: kaska, chiroq, xavfsizlik kamar, to'plovchi sumka (geodezik sumka), zaxira batareyalar va akkulyatorlar
--	--

Kasbning nomi:	Tozalash zaboyi kon ishchisi
Mashg'ulot nomining kodi:	81111
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Ishga 18 yoshga to'lgan shaxslar qo'yiladi; O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'riklardan (tekshiruvlardan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'riklardan (tekshiruvlardan) o'tish; Mehnatni muhofaza qilish talablari bo'yicha o'qitish va bilimlarni tekshirish, sanoat xavfsizligi bo'yicha tayyorgarlik va bilimlarni tekshirishdan o'tish; Mehnat va texnika xavfsizligi talablariga so'zsiz bo'ysunish; Ish tartibi, smena rejimi va texnologik ketma-ketlikka rioya qilish; Tozalash zaboyida foydali qazilmalarni qazib olish ishlarini bajarish; Qazish jarayonlarini texnologik xarita va yo'riqnomalar asosida olib boorish; Mexanizatsiyalashgan va qo'lda bajariladigan qazish ishlarida ishtirok etish; Zaboyni mustahkamlash, kreplarni o'rnatish va ko'chirish ishlarida qatnashish; Kon uskunalari va mexanizmlaridan xavfsiz foydalanish; Ish joyida xavfsizlik talablariga qat'iy rioya qilish; Smenani qabul qilish va topshirishda ish holati haqida axborot berish; Mas'uliyatlilik va intizomlilik; Diqqat va ehtiyotkorlik; Jismoniy chidamlilik; Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila olish; Buyruq va ko'rsatmalarga aniq amal qilish; Jamoda ishlash qobiliyati; Brigada a'zolari bilan hamkorlikda ishlash; Rahbar va mutaxassislar bilan samarali muloqot qilish; Ish jarayonida axborotni to'g'ri qabul qilish va yetkazish; Mehnat muhofazasi qoidalariga rioya qilish; Ish joyida tartib va tozalikka amal qilish; Ish kiyimi va individual himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish.
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim; o'rta maxsus ta'lim.
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	

Kasbning boshqa mumkin boʻlgan nomlari:		4 razryadli tozalash zaboyi kon-ishchisi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:		TMR boʻyicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
		3	Yer osti kon ishchisi
		3	Portlatuvchi
		3	Mustahkamlovchi
		3	Stvolchi (yerosti)
		3	Togʻ-kon jihozlarini taʼmirlovchi elektrchilangar
		4	Geologik quduqlar va shpurlar burgʻilovchisi
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi		Mehnat vazifalari	
D1.3 - Zaboyni tayyorlash va qazib olish jarayonlarini amalga oshirish	D1.01.3 - Zaboyni ishga tayyor holatga keltirish	Oʻqitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Zaboy holatini vizual va texnik koʻzdan kechirishni amalga oshirish	
		2. Zaboyda mavjud togʻ jinslarining mustahkamligini baholash	
		3. Osma va boʻsh jinslarni aniqlash va tozalash ishlarini bajarish	
		4. Zaboy atrofidagi ish maydonini tartibga keltirish	
		5. Zaboyda suv yigʻilishi mavjudligini aniqlash va bartaraf etish	
		6. Zaboyda yoritish vositalarini oʻrnatish va tekshirish	
		7. Ventilyatsiya holatini tekshirish va havo almashinuvi yetarliligini taʼminlash	
		8. Kon jihozlari va asboblarning ishga yaroqliligini tekshirish	
		9. Zaboyda xavfsizlik belgilarini oʻrnatish	
		10. Portlatish yoki qazib olish ishlariga ruxsat berishdan oldin tayyorgarlik holatini tasdiqlash	
		Koʻnikmalar:	
		Zaboyda xavfli zonalarni aniqlay olish	
		Togʻ jinslari holatini baholash va xavf darajasini belgilash	
		Qoʻl asboblari va mexanizmlardan toʻgʻri foydalanish	
		Zaboyni mexanik va qoʻlda tozalash ishlarini bajarish	
		Yoritish va ventilyatsiya vositalarini sozlay olish	
		Xavfsizlik texnikasi talablariga qatʼiy rioya qilish	
		Favqulodda holatlarda toʻgʻri harakat qilish	
		Jamo bilan muvofiqlashgan holda ishlash	
		Bilimlar:	
		Zaboy tushunchasi va uning kon ishlaridagi ahamiyati	
		Togʻ jinslarining asosiy turlari va ularning xususiyatlari	
		Zaboyni tayyorlash texnologik ketma-ketligi	
		Kon ishlarida mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi talablari	

		Ventilyatsiya va yoritish tizimlarining asoslari
		Zaboyda ishlatiladigan asbob-uskunalar va ularning vazifalari
		Xavfli omillar va ularni oldini olish usullari
D1.02.3 - Qazib olish va tozalash ishlarini texnologik talablarga muvofig bajarish		Ish jarayonida qo'llaniladigan me'yoriy-texnik hujjatlar
		Mehnat harakatlari:
		1. Qazib olish va tozalash ishlarini belgilangan texnologik sxema asosida bajarish
		2. Zaboyda qazib olish ketma-ketligiga rioya qilish
		3. Tog' jinslarini ajratish, tushirish va yig'ish ishlarini bajarish
		4. Qazib olingan jinslarni belgilangan joyga tozalash va olib chiqish
		5. Mexanizatsiyalashgan va qo'l mehnati vositalaridan foydalanish
		6. Zaboyning ish holatini doimiy nazorat qilish
		7. Qazish jarayonida tog' jinslarining barqarorligini kuzatish
		8. Ish jarayonida chang, suv va chiqindilarni bartaraf etish
		9. Texnologik rejimlardan chetga chiqish holatlarini aniqlash va xabar berish
		10. Qazib olishdan so'ng zaboyni keyingi ishlar uchun tayyorlash
		11. Qazib olish va tozalash ishlarini belgilangan texnologik sxema asosida bajarish
		12. Zaboyda qazib olish ketma-ketligiga rioya qilish
		Ko'nikmalar:
		Texnologik hujjatlar va ish chizmalarini o'qiy olish
		Qazib olish va tozalash ishlarini belgilangan me'yorlarda bajarish
		Mexanizmlar va qo'l asboblari xavfsiz boshqarish
		Tog' jinslari bilan ishlashda mehnat muhofazasi talablariga rioya qilish
		Ish unumdorligini me'yoriy darajada ta'minlash
		Texnologik jarayon buzilishlarini aniqlay olish
		Ish joyini tartibli va xavfsiz holatda saqlash
		Jamoa bilan muvofiqlashtirilgan holda ishlash
		Bilimlar:
		Qazib olish va tozalash ishlarining texnologik asoslari
		Zaboyda ishlarni olib borish ketma-ketligi tartibi
		Tog' jinslarining fizik-mexanik xususiyatlari
		Mexanizatsiyalashgan va qo'l mehnati texnologiyalari
		Kon ishlarida mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi qoidalari
		Changlanish, suv chiqishi va ularni bartaraf etish usullari
		Qazib olish jarayonida qo'llaniladigan normativ-texnik hujjatlar
		Texnologik intizom va ishlab chiqarish madaniyati asoslari

	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Zaboyni ishga tayyorlash jarayonida texnologik ketma-ketlikka rioya qilinishi uchun mas'ul
		2. Qazib olish jarayonida belgilangan texnologik talablar bajarilishi uchun javobgar
		3. Ish joyida mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi qoidalariga amal qilinishi uchun mas'ul
		4. Zaboy holatining xavfsizligini doimiy nazorat qilish uchun mas'ul
		5. Asbob-uskunalaridan belgilangan tartibda foydalanilishi uchun javobgar
		6. Texnologik og'ishlar va nosozliklar aniqlanganda bu haqda bevosita rahbarga xabar berish uchun javobgar
		7. Ish jarayonida ishlab chiqarish intizomi saqlanishi uchun mas'ul
		8. O'ziga biriktirilgan ish hajmini belgilangan muddatda bajarish uchun javobgar
		9. Zaboyni tayyorlash bo'yicha oddiy ishlarni mustaqil bajaradi
		10. Qazib olish va tozalash ishlarini berilgan topshiriq doirasida mustaqil amalga oshiradi
		11. Ish jarayonida yuzaga keladigan oddiy texnologik muammolarni mustaqil aniqlaydi
		12. Xavfli holatlarni aniqlaganda ishni to'xtatish va rahbarga xabar berish bo'yicha mustaqil qaror qabul qiladi
		13. Belgilangan texnologik yo'riqnomalar asosida ish usulini tanlaydi
		14. Asbob va jihozlarning ishga yaroqliligini mustaqil tekshiradi
		15. Ish joyini ish boshlashdan oldin va ish yakunida mustaqil tartibga keltiradi
D2.3 - Jihoz va asbob-uskunalarining texnik sozligi, tozaligi hamda xavfsiz foydalanilishini ta'minlash	D2.01.3 - Uskunalarini muntazam tozalash va ishga yaroqlilik holatini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Ish boshlashdan oldin uskunalarining tashqi holatini ko'zdan kechirish
		2. Uskunalaridagi chang, loy, tog' jinslari qoldiqlarini muntazam tozalash
		3. Harakatlanuvchi qismlarni belgilangan tartibda tozalash va moylash
		4. Mahkamlash elementlarining holatini tekshirish
		5. Himoya qopqoqlari va xavfsizlik moslamalarini tekshirish
		6. Uskunalar ishlashida g'ayritabiiy shovqin va tebranishlarni aniqlash
		7. Aniqlangan mayda nosozliklarni bartaraf etish
		8. Jiddiy nosozliklar yuzaga kelganda ishni to'xtatish va mas'ul shaxsga xabar berish
		9. Tozalash va tekshiruv natijalarini belgilangan tartibda qayd etish
		10. Ish yakunida uskunalarini xavfsiz holatda qoldirish

		Ko'nikmalar:
		Turli turdagi kon uskunalarini to'g'ri tozalash
		Qo'l asboblari va texnik xizmat ko'rsatish vositalaridan foydalanish
		Uskunalarining ishga yaroqlilik holatini baholay olish
		Moylash materiallarini me'yorida qo'llay olish
		Xavfsizlik texnikasi talablariga qat'iy rioya qilish
		Mayda nosozliklarni mustaqil bartaraf etish
		Nosozlik alomatlarini erta aniqlay olish
		Ish joyini tartibli va toza saqlash
		Bilimlar:
		Kon uskunalarining asosiy turlari va tuzilishi
		Uskunalarini tozalash va texnik xizmat ko'rsatish tartibi
		Moylash materiallari va ularning qo'llanilish xususiyatlari
		Uskunalarining asosiy nosozliklari va ularning belgilari
		Mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi qoidalari
		Tozalash va xizmat ko'rsatishda qo'llaniladigan normativ hujjatlar
		Ish jarayonida energiya manbalarini xavfsiz uzish tartibi
		Uskunalar ishonchliligi va xizmat muddatini uzaytirish omillari
	D2.02.3 Zaboyda mehnat xavfsizligi, sanitariya-gigiyena va ekologik talablarni bajarilishini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Zaboydagi ish sharoitini mehnat xavfsizligi talablari bo'yicha tekshirish
		2. Xavfli va zararli omillarni aniqlash va belgilash
		3. Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanilishini ta'minlash
		4. Ventilyatsiya va havo almashinuvi holatini nazorat qilish
		5. Changlanish, gazlanish va shovqin darajasini kamaytirish choralarini ko'rish
		6. Zaboyda yoritish me'yorlariga rioya etilishini tekshirish
		7. Sanitariya-gigiyena talablariga muvofiq ish joyini toza saqlash
		8. Chiqindilarni belgilangan tartibda yig'ish va olib chiqish
		9. Atrof-muhitga zarar yetkazuvchi omillarni aniqlash va oldini olish
		10. Favqulodda holatlar yuzaga kelganda ishni to'xtatish va xabar berish
		Ko'nikmalar:
		Zaboyda xavfli holatlarni aniqlay olish
		Shaxsiy himoya vositalarini to'g'ri tanlash va qo'llash
		Mehnat xavfsizligi qoidalariga amal qilgan holda ishlash
		Ventilyatsiya va yoritish vositalarini baholash
		Sanitariya-gigiyena me'yorlariga rioya qilish
		Ekologik xavfsizlik talablarini amalda qo'llash
		Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri va tezkor harakat qilish
		Jamoa bilan xavfsiz ishlashni muvofiqlashtirish

		Bilimlar:
		Mehnat xavfsizligi va sanoat xavfsizligi bo'yicha asosiy talablar
Mas'uliyat va mustaqillik:		Zaboyda uchraydigan xavfli va zararli omillar
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari turlari
		Ventilyatsiya, gaz nazorati va changni kamaytirish asoslari
		Sanitariya-gigiyena me'yorlari va ularning ahamiyati
		Ekologik talablar va atrof-muhitni muhofaza qilish qoidalar
		Favqulodda holatlarda harakat qilish tartibi
		Mehnat muhofazasi bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar
		1. Ish jarayonida mehnat xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya etilishi uchun javobgar
		2. Sanitariya-gigiyena talablariga muvofiq ish joyining toza va tartibli saqlanishi uchun mas'ul
		3. Ekologik talablarga rioya etilishi va atrof-muhitga salbiy ta'sirning oldini olish uchun mas'ul
		4. Shaxsiy himoya vositalaridan to'g'ri foydalanilishi uchun javobgar
		5. Xavfli va zararli omillar aniqlanganda o'z vaqtida xabar berish uchun mas'ul
		6. Chiqindilarni belgilangan tartibda yig'ish va olib chiqilishini ta'minlash uchun mas'ul
		7. Favqulodda holatlar yuzaga kelganda ishni to'xtatish va belgilangan tartibda harakat qilish uchun javobgar
		8. Mehnat muhofazasi bo'yicha ichki yo'riqnomalarga amal qilinishi uchun javobgar
		9. Mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etgan holda ishlarni mustaqil bajardi
		10. Sanitariya-gigiyena talablariga muvofiq ish joyini mustaqil tartibga keltiradi
		11. Ekologik talablarni hisobga olgan holda ish usullarini mustaqil tanlaydi
		12. Xavfli holatlarni aniqlaganda ishni to'xtatish bo'yicha mustaqil qaror qabul qiladi
		13. Shaxsiy himoya vositalarini mustaqil tanlaydi va qo'llaydi
		14. Ish jarayonida yuzaga keladigan oddiy xavfsizlik muammolarini mustaqil hal etadi
		15. Belgilangan yo'riqnomalar asosida favqulodda vaziyatlarda mustaqil harakat qiladi
		16. Mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etgan holda ishlarni mustaqil bajaradi
		17. Sanitariya-gigiyena talablariga muvofiq ish joyini mustaqil tartibga keltiradi
		18. Ekologik talablarni hisobga olgan holda ish usullarini mustaqil tanlaydi
		19. Xavfli holatlarni aniqlaganda ishni to'xtatish bo'yicha mustaqil qaror qabul qiladi

Texnik va/yoki texnologik talab	Zaboyda qazib olish va tozalash ishlarini belgilangan texnologik sxema va ish loyihasiga muvofiq bajarish shart Zaboyni ishga tayyorlash jarayonlarini mustaqil amalga oshirish va ishga yaroqlilik holatini baholash zarur Tog' jinslarining fizik-mexanik holatini baholab, xavfli zonalarini aniqlash lozim Qazib olish ishlarida mexanizatsiyalashgan va qo'l asbob-uskunalarini mustaqil va xavfsiz boshqarish shart Zaboyda qazib olish ketma-ketligini texnologik talablarga muvofiq ta'minlash zarur Qazib olingan tog' jinslarini tozalash, yig'ish va tashish ishlarini ishlab chiqarish me'yorlariga muvofiq bajarish lozim Zaboy mustahkamlash elementlarining texnik holatini nazorat qilish shart Ventilyatsiya, yoritish va suv chiqarish tizimlarining samarali ishlashini ta'minlash zarur Asbob-uskunalariga muntazam texnik xizmat ko'rsatish va ishga yaroqliligini saqlash lozim Texnologik og'ishlar, nosozliklar va xavfli holatlar aniqlanganda ishni to'xtatish va rahbarga xabar berish shart Mehnat xavfsizligi, sanitariya-gigiyena va ekologik talablarni to'liq bajarish zarur Ish jarayonida texnologik intizomga rioya qilish va ishlab chiqarish madaniyatini ta'minlash lozim Qo'l asboblari: Belkurak (oddiy, kuchaytirilgan), lom (temir pryom), bolg'a (konchilik bolg'asi), kirka, metall cho'tka, kalitlar to'plami (gayka va boltlar uchun) Mexanizatsiyalashgan asboblari: Pnevmatik yoki elektr perforator, pnevmatik bolg'a (otboynik), elektr yoki pnevmatik burg'ilash moslamalari, portativ yuk ko'tarish moslamalari (tal, lebyodka), zaboyni tozalash mexanizmlari (skreper, mini-konveyer) Shaxsiy himoya vositalari: konchilik kaskasi, himoya ko'zoynaklari, chang va gazga qarshi respirator, himoya qo'lqoplari, maxsus ish kiyimi va poyabzal, quloqni himoyalovchi vositalar, o'zini-o'zi qutqaruvchi (samospasatel)
---	--

Kasbning nomi:	Yer osti (yer usti ishlar) kon ishchisi
Mashg'ulot nomining kodi:	81111
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Ishga 18 yoshga to'lgan shaxslar qo'yiladi; O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'riklardan (tekshiruvlardan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'riklardan (tekshiruvlardan) o'tish; Mehnatni muhofaza qilish talablari bo'yicha o'qitish va bilimlarni tekshirish, sanoat xavfsizligi bo'yicha tayyorgarlik va bilimlarni tekshirishdan o'tish; Mehnat va texnika xavfsizligi talablariga so'zsiz bo'ysunish; Ish tartibi, smena rejimi va texnologik ketma-ketlikka rioya qilish; Yer osti ishlarida xavf manbalarini vaqtida sezish; Yer osti yoki yer usti qazib olish jarayonlarining asosiy bosqichlari haqida tasavvurga ega bo'lish; Portlatishdan oldingi tayyorgarlik, yo'lak qazish, mustahkamlash ishlarining ketma-ketligini tushunish; Ish jarayonida uchraydigan oddiy nosozliklarni aniqlash va ustaga xabar berish; Ish joyini tartibli saqlash; Ish jarayonida o'lchov, belgilash va nazorat operatsiyalarida aniqlikni ta'minlash; Og'ir jismoniy yuklamalarga bardosh bera olish; Tor, nam, changli va shovqinli joylarda ishlashga moslashuvchanlik; Favqulodda holatlarda tez qaror qabul qilish; Brigada bilan o'zaro yordam, tushunish va kelishuv asosida ishlash; Murakkab, riskli va bosim ostidagi vaziyatlarda xotirjam ishlash; O'zini boshqarish, ziddiyatlardan chetlab o'tish; Mustaqil oddiy texnik yechimlar taklif qila olish
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim; o'rta maxsus ta'lim;
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	3-razryadli Yer osti (yer usti ishlar) kon ishchisi

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:		TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
		2	Geologik ishlarda kon ishchisi
		3	Mustahkamlovchi
		3	Tozalash zaboyi kon ishchisi
		3	Tog'-kon jihozlari ta'mirlovchi elektrchilangar
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari		
E1.3 - Yer ostida qazib olish jarayoniga tayyorgarlik ko'rish uchun kon yo'llari va ish joylarini yaratish, mustahkamlash va xavfsiz ishlash sharoitini ta'minlash	E1.01.3 - Shaxtalarda kon lahimlarini kovlashda yordamchi ishlarni bajarish	O'qitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Amaldagi talablar asosida ish kiyimlari va individual himoya vositalarini aniqlash, qo'llash va saqlash	
		2. Smenani qabul qilish-topshirish vaqtida kon lahimlarini kovlash va qazib olishdagi yordamchi operatsiyalar bo'yicha smenaning ishlab chiqarish vazifalari haqida ma'lumot olish	
		3. Javobgarlik zonasidagi lahimlar, kreplar, ventilyatsiya, rels yo'llari izlari va strelkali o'tkazish joylari holatini tekshirish	
		4. To'planib qolgan kon massasi, to'lg'azma materiallari va boshqalarni qo'l bilan yoki mexanizmlar yordamida yumshatish	
		5. Kon massasini skreperlash va ishlangan maydonni yotqizish, harakatlantirish	
		6. Relsli yo'llarni ta'mirlash, taxta to'malar va tuproq tabaqalarini tozalash	
		7. Uskunalar montaji va boshqa shunga o'xshash ishlar bo'yicha yordamchi operatsiyalarni bajarish	
		8. Eritmalar tayyorlash va lahimlarni oqlash	
		9. Ventilyatsiya eshiklarini ochish va yopish	
		10. Ventilyatsiya quvurlarini lahimlar bo'ylab yotqizish va tutashtirgichlar qurilishida qatnashish	
		11. Ventilyatsiya qurilmalarini soz holatda saqlash	
		12. Ventilyatsiya quvurlarining shikastlangan qismlarini ta'mirlash va almashtirish hamda chiqindilarni tozalash bilan ventilyatsiya tutashtirgichlarini joriy ta'mirlash	
		13. To'lg'azma quduqlari (skvajinalar) bo'g'izlariga xizmat ko'rsatish	
		14. Vagonetkalarini, rels yo'llarini, plitalarni, burilish doiralarni va suv to'kish ariqchalarini jinslar va axlatlardan tozalash	
		15. Zaboy zonasidan tashqarida vagonetkalariga jinslar va axlatlarni yuklash	
		16. Materiallar va jihozlarni transport vositalariga yuklash va qo'lda tushirish, ularni belgilangan joylarga va uchastkalar bo'ylab qo'lda yetkazib berish	

		17. Yer yuziga shaxtadan berish uchun materiallarni qo'lda (tik stvol bo'ylab) yetkazib berish, vagonetkalar yoki maydonchalardan qo'lda tushirish va belgilangan joylarga yig'ish
		18. Vagonetkalar va katta qutilarga portlovchi moddalarni yuklash va ularni omborlarga yoki portlovchi moddalar beriladigan joylarga yetkazib berishda transport idishlaridan tushirish
		19. Portlovchi materiallarni omborxonalarining saqlash joylariga joylashtirish
		20. Portlovchi moddalar ombori xonalarini tozalash
		21. Portlatuvchi nazorati ostida portlovchi moddalarni portlatish joylariga yetkazib berish
		22. Portlatish joyiga borish yo'llarini qo'riqlash
		Ko'nikmalar:
		Ish kiyimlari va shaxsiy himoya vositalarni to'g'ri tanlab kiyish va sozligini tekshirish
		Smenani qabul qilish-topshirish vaqtida vazifalar va ish joyi holatini qabul qila olish
		Lahim, kreplar, rels yo'llari va ventilyatsiya holatini tezkor ko'zdan kechirish
		Kon massasini qo'l asboblari yoki mexanizmlar yordamida yumshatish va tozalash
		Skreper yordamida kon massasini yig'ish va belgilangan joyga ko'chirish
		Rels yo'llarini tekislash, ta'mirlash va tozalashda yordam bera olish
		Eritma tayyorlash va lahimlarni oqlashni bajarish
		Ventilyatsiya eshiklarini ochish-yopish qoidalariga amal qilish
		Ventilyatsiya quvurlarini yotqizish, ulash va shikastlangan qismlarini almashtirish
		To'lg'azma quduqlari bo'g'izlariga xizmat ko'rsatish
		Vagonetkalar va transport yo'llarini jins va axlatlardan tozalay olish
		Vagonetkalarga jins va materiallarni yuklay olish va tushirish
		Materiallarni qo'lda yoki mexanizmlar yordamida uchastkalar bo'ylab tashish
		Portlovchi moddalarni yuklash, tushirish va omborga joylashtirishda xavfsizlikka rioya qilish
		Portlatish joylariga materiallarni yetkazishda portlatuvchi rahbar ko'rsatmalariga amal qilish
		Bilimlar:
		Yerosti shaxtalarida mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalari
		Portlovchi moddalar bilan ishlashda taqiqlar va asosiy xavfsizlik talablari

		Yonuvchi, portlovchi, gaz va chang xavfi mavjud zonalar bo'yicha talablar
		Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish tartibi
		Individual himoya vositalarining turlari va ulardan foydalanish qoidalari
		Kon lahimlarining tuzilishi, zaboy, kreplar, rels yo'llari va ventilyatsiya tizimlarining asosiy elementlari
		Kon jinslarining xususiyatlari
		Qazish va tozalash jarayonlari
		Shaxta ventilyatsiya tizimining vazifasi va tuzilishi
		Ventilyatsiya quvurlarining turlari, ulanish usullari va bosim pasayishi sabablari
		Yuklash, tushirish va materialni qo'lda tashish me'yorlari
		Stvol va maydoncha bo'ylab yuklarni ko'tarish tartibi
		Vagonetka va rels yo'llari bilan ishlash xavfsizligi talablari
		Eritma tayyorlash va oqlash texnologiyasi
		Kon lahimlarini tozalash tartibi
	E1.02.3 - Shaxtalarda Burg'ilash–portlatish ishlariga tayyorgarlik ko'rish hamda yordamchi amallarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Amaldagi talablar asosida ish kiyimlari va individual himoya vositalarini tanlash, to'g'ri qo'llash va saqlash
		2. Smenani qabul qilish-topshirish vaqtida Burg'ilash-portlatish ishlariga tayyorgarlik va yordamchi operatsiyalar bo'yicha smena vazifalari haqida ma'lumot olish va topshirish
		3. Burg'ilash-portlatish ishlari olib boriladigan joylarga Burg'ilash asbob-uskunalarini yetkazib berish
		4. Kon lahimlarining tomi va yon tomonlarini burg'ilash va zarb bolg'alari yordamida yoki qo'lda uzib tushirish
		5. Burg'ilash va zarb bolg'alarining mayda nosozliklarini bartaraf etish
		6. Shpurlar va qayta-burg'ilash ishlarini qo'lda bajarish
		7. Tiqinlarni tayyorlash va burg'ilangan teshiklarga qoqish
		8. Burg'ilar va koronkalarni kon-geologik sharoitlarga muvofiq tanlash
		9. Zaboylarni tozalash va tayyorlash jarayonida plast va ekspluatatsion namunalar olish
		10. Portlatuvchi nazorati ostida quduqlar, shpurlar va mina kameralarini zaryadlash jarayonida ishtirok etish
		11. Portlatish ishlari olib boriladigan joylarda portlovchi materiallarni belgilangan tartibda qo'riqlash
		12. Asbob-uskunalarini yig'ish, tozalash va belgilangan joyga topshirish
		Ko'nikmalar:
		Burg'ilash va portlatish ishlari ketma-ketligini amalda qo'llay olish
		Ish joyida xavfli omillarni aniqlash va ularga rioya qilish
		Portlovchi moddalar bilan ishlashda belgilangan qoidalarga amal qilish

		Jamoa tarkibida portlatuvchi va burg'ulovchilar bilan muvofiqlashib ishlash
		Shamollatish, gazdan tozalash jarayonlarida ishtirok etish
		Mehnat muhofazasi vositalaridan to'g'ri foydalanish
		Favqulodda holatlarda rahbar ko'rsatmalariga muvofiq harakat qilish
		Bilimlar:
		Shaxtalarda Burg'ilash–portlatish ishlarining umumiy texnologiyasi
		Portlovchi moddalar va detonatorlarning asosiy turlari
		Portlatish ishlarida xavfsizlik qoidalari va signal tizimi
		Shaxta shamollatish va gazdan tozalash asoslari
		Burg'ilash asbob-uskunalarining tuzilishi va ishlash prinsipi
		Mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi talablari
		Portlatishdan oldin va keyin bajariladigan majburiy amallar
	E1.03.3 - Yer osti texnologik uskunalari va mexanizmlariga texnik xizmat ko'rsatishni amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1.Amaldagi talablar va bajariladigan ish turiga muvofiq ish kiyimlari va individual himoya vositalarini aniqlash, kiyish, tekshirish va saqlash
		2.Smenani qabul qilish-topshirish jarayonida ishlab chiqarish vazifalari, ish joyining holati, mavjud xavf-xatarlar va bajarilishi lozim bo'lgan operatsiyalar bo'yicha ma'lumot olish
		3.Javobgarlik zonasidagi yer osti texnologik uskunalar va mexanizmlarining texnik holatini vizual va funksional tekshirish
		4.Burg'ilash–portlatish ishlari olib boriladigan joylarga Burg'ilash asboblari, zarb bolg'alari, burg'ilar va koronkalarni yetkazib berish
		5.Tog' jinslari xususiyatiga mos ravishda burg'ilar va koronkalarni tanlash
		6.Burg'ilash va zarb bolg'alarining mayda nosozliklarini aniqlash va kichik ta'mirlash ishlarini bajarish
		7.Kon lahimlarining tomi va yon tomonlarida qo'lda yoki burg'ilash/zarb bolg'alari yordamida uzib tushirish ishlarini bajarish
		8.Shpurlar va qayta burg'ilash teshiklarini qo'lda burg'ilash
		9.Tiqinlarni tayyorlash va burg'ilangan teshiklarga belgilangan texnologiya asosida qoqish
		10.Tozalash va tayyorlash zaboylaridan plast va ekspluatatsion namunalar olish
		11.Portlatuvchi nazorati ostida portlovchi moddalarni portlatish joylariga yetkazib berishda ishtirok etish
		12.Quduqlar, shpurlar va mina kameralarini zaryadlash jarayonida yordamchi ishlarni bajarish
		13.Portlatish ishlari bajariladigan joyda portlovchi materiallarni belgilangan tartibda qo'riqlash

		14.Ag'dargich orqali kon massasini ruda-oqizgich, bunker yoki konteynerlarga tushirish
		15.Vagonetkalarini kattaqutilarga o'rnatish va ishonchli mahkamlash
		16.Kattaqutini to'g'ri va xavfsiz yuklash hamda tushirish jarayonida stvolchiga yordam berish
		17.Vagonetkalarini kattaqutidan qabul qilish va qayta tergich yordamida terish
		18.Lebedka arqoniga vagonetkalarini ulash
		Ko'nikmalar:
		Yer osti texnologik uskunalari va mexanizmlarining tashqi holatini aniqlay olish va baholash
		Asbob-uskunalaridan foydalanib oddiy texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajara olish
		Mexanizmlarni tozalash, moylash va mahkamlash ishlarini to'g'ri bajarish
		Oddiy nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy harakatlarni bajarish
		Individual himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish
		Xavfli holatlarni aniqlash va xavfsiz ishlash usullarini qo'llash
		Texnik xizmat ko'rsatish jarayonida hujjatlashtirish va og'zaki axborot berish
		Bilimlar:
		Yer osti texnologik uskunalari va mexanizmlarining tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Texnik xizmat ko'rsatishning turlari va ketma-ketligi
		Mexanik, elektr, pnevmatik va gidravlik tizimlarning asosiy elementlari
		Mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha me'yoriy talablar
		Shaxta sharoitida ishlashga xos bo'lgan xavf omillari
		Moylash materiallari va ularni qo'llash qoidalari
		Texnik nosozliklar belgilarini aniqlash asoslari
		Yer osti texnologik uskunalari va mexanizmlarining tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Texnik xizmat ko'rsatishning turlari va ketma-ketligi
		Mexanik, elektr, pnevmatik va gidravlik tizimlarning asosiy elementlari
		Mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha me'yoriy talablar
		Shaxta sharoitida ishlashga xos bo'lgan xavf omillari
		Moylash materiallari va ularni qo'llash qoidalari
		Texnik nosozliklar belgilarini aniqlash asoslari
		Yer osti texnologik uskunalari va mexanizmlarining tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Texnik xizmat ko'rsatishning turlari va ketma-ketligi
		Mexanik, elektr, pnevmatik va gidravlik tizimlarning asosiy elementlari
		Mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha me'yoriy talablar.

	Mas'uliyat va mustaqillik:	Shaxta sharoitida ishlashga xos bo'lgan xavf omillari
		1. Ish joyini qazib olishga tayyorlash bo'yicha topshiriqlarni mustaqil ravishda tushunadi va bajaradi
		2. Kon yo'llari va ish joylarida tayyorlov ishlarini belgilangan texnologik ketma-ketlikda amalga oshiradi
		3. Mustahkamlash elementlarini o'rnatishda texnik talablar asosida harakat qiladi
		4. Ish jarayonida xavf omillarini aniqlaydi va ularni bartaraf etish choralari ko'radi
		5. Ish joyining texnik va sanitariya holatini mustaqil baholaydi
		6. Kichik texnologik nosozliklarni aniqlaydi va o'z vakolati doirasida bartaraf etadi
		7. Aniqlangan muammolar bo'yicha yuqori malakali xodimga yoki rahbarga axborot beradi
		8. Ish joyida xavfsiz mehnat sharoitining ta'minlanishi uchun javobgar
		9. Individual himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish va ularning saqlanishi uchun
		10. Ish jarayonida mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va yong'in xavfsizligi qoidalariga rioya etilishi uchun mas'ul
		11. O'z vakolati doirasida bajarilgan ishlarning natijasi va sifati uchun javobgar
		12. Xavfli holatlarni yashirmasdan o'z vaqtida xabar berish uchun javobgar
		13. Texnologik intizom va ishlab chiqarish tartibiga rioya etilishi uchun javobgar
E2.3 - Foydali qazilmalarni tozalash chuqurida qazib olish hamda qirqma lahimlarni texnologik talablarga muvofiq o'tkazish bo'yicha maxsus qazish ishlarini bajarish	E2.01.3 - Qirqma lahimlar va tozalash chuqurlarida texnologik jarayonlar uchun zarur ish joyini shakllantirish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish joyini texnologik hujjatlar va kon-reja chizmalariga muvofiq aniqlash
		2. Qirqma lahim va tozalash chuqurlarida ish maydonini tozalash va tayyorlash
		3. Zaboy va ish joyida tog' jinslarining barqarorligini vizual tekshirish
		4. Osilib turgan va bo'sh jinslarni qo'lda yoki mexanizmlar yordamida tushirish
		5. Vaqtinchalik va doimiy mustahkamlash elementlarini o'rnatishda qatnashish
		6. Ish joyini shamollatish holatini tekshirish va shamollatish quvurlarini joylashtirish
		7. Yoritish moslamalarini o'rnatish va ish holatini nazorat qilish
		8. Texnologik uskunalar, asboblarni va materiallarni ish joyiga yetkazish
		9. Ish joyida suv chiqishini aniqlash va drenaj choralari ko'rishda qatnashish
		10. Portlatish, qazish yoki tozalash ishlari uchun ish joyini texnologik jihatdan tayyorlash
		11. Xavfli hududlarni belgilash va ogohlantiruvchi belgilarni o'rnatish

		12. Ish jarayonida xavfsizlik qoidalariga rioya etilishini ta'minlash
		13. Ish yakunida ish joyini tartibga keltirish va keyingi jarayonga tayyorlash
		14. Ish joyini texnologik hujjatlar va kon-reja chizmalariga muvofiq aniqlash
		15. Qirqma lahim va tozalash chuqurlarida ish maydonini tozalash va tayyorlash
		16. Zaboy va ish joyida tog' jinslarining barqarorligini vizual tekshirish
		17. Osilib turgan va bo'sh jinslarni qo'lda yoki mexanizmlar yordamida tushirish
		Ko'nikmalar:
		Qirqma lahim va tozalash chuqurlarida ish joyini to'g'ri tashkil etish
		Tog' jinslarining xavfli holatini aniqlay olish va xavfsizlantirish
		Qo'lda va mexanizmlar yordamida ish joyini tayyorlay olish
		Mustahkamlash elementlarini o'rnatishda yordamchi ishlarni bajarish
		Shamollatish va yoritish tizimlaridan to'g'ri foydalanish
		Texnologik asbob-uskunalarini ishga tayyorlash va joylashtirish
		Xavfsiz ishlash hududini aniqlay olish va belgilash
		Ish joyida yuzaga keladigan oddiy nosozlik va muammolarni aniqlay olish
		Smena davomida berilgan topshiriqlarni ketma-ket va sifatli bajara olish
		Jamoa bilan kelishilgan holda ishlash va ko'rsatmalarga rioya qilish
		Bilimlar:
		Qirqma lahimlar va tozalash chuqurlarining vazifasi va texnologik ahamiyati
		Yer osti kon ishlarida ish joyini tashkil etish talablari
		Tog' jinslarining asosiy turlari va ularning barqarorlik xususiyatlari
		Vaqtinchalik va doimiy mustahkamlash turlari va ularning vazifasi
		Shamollatish va yoritish tizimlarining ish prinsipi
		Yer osti ishlarida qo'llaniladigan asbob-uskunalar va ularning vazifasi
		Mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi qoidalari
		Xavfli zonalar va ularni belgilash tartibi
		Ish joyida favqulodda holatlarda harakat qilish qoidalari
		Smena davomida ishlarni topshirish va qabul qilish tartibi

	E2.02.3 - Asosiy qazish jarayonlarini texnologik xarita asosida amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Amaldagi talablar va ish sharoitlariga muvofiq ish kiyimlari hamda individual himoya vositalarini aniqlash, qo'llash va saqlash
		2. Smena qabullash-topshirish jarayonida tozalash chuqurlari va qirqma lahimlarni o'tkazish bilan bog'liq yordamchi ishlar bo'yicha ishlab chiqarish vazifasi to'g'risida ma'lumot olish va topshirish
		3. Texnologik xarita talablariga muvofiq karetk va burg'ilash qurilmalari yordamida shpur va quduqlarni burg'ilash
		4. Kon massasini qazish jarayonida lahimlarni barcha turdagi kreplar bilan mahkamlash ishlarini bajarish
		5. Mexanizatsiyalashgan krep seksiyalarini siljitishda gidravlik tizimni boshqarishda ishtirok etish
		6. Mexanizatsiyalashgan kreplar seksiyalari, konveyer yo'llari, mashinalar va ish joylarini tozalash
		7. To'lg'azish mashinalari, o'ziyurar konchilik uskunalari va konveyerlarga texnik xizmat ko'rsatish hamda ularni boshqarishda qatnashish
		8. Kon kombaynlari, tarashlash qurilmalari va mexanizatsiyalashgan ko'chma kreplarni boshqarishda yordam berish
		9. Vibromexanizmlarga va zaboy mexanizmlariga texnik xizmat ko'rsatish
		10. Kommunikatsiya liniyalarining holatini nazorat qilish
		11. Uskunalardagi kichik nosozliklarni aniqlash, bartaraf etish yoki ularni bartaraf etishda ishtirok etish
		12. Nogabarit kon bo'laklarini burg'ilab maydalash ishlarini bajarish
		13. Uskunalar va kommunikatsiya liniyalarini montaj qilish uchun krep shtangasi ostidan shpurlarni burg'ilash
		Ko'nikmalar:
		Texnologik xaritaning o'qish va unga muvofiq ishlarni bajara olish
		Burg'ilash qurilmalari va elektr asboblardan xavfsiz foydalanish
		Turli xil krep turlarini o'rnata olish va mustahkamlash usullarini qo'llay olish
		Mexanizatsiyalashgan krep va gidravlik tizimlar bilan ishlay olish
		Kon kombaynlari va yordamchi mexanizmlarning ish rejimlarini tushunish
		Vibromexanizmlarning ishlash tamoyiliga muvofiq xizmat ko'rsatish
		Nosozliklarni belgilari bo'yicha aniqlay olish va xavfsiz choralar ko'rish

		Nogabarit kon massasini texnologik talablar asosida maydalash
		Ish joyida mehnat muhofazasi va sanoat xavfsizligi qoidalariga rioya qilish
		Bilimlar:
		Asosiy qazish jarayonlarining texnologik sxemalari va xaritalari
		Qirqma lahimlar va tozalash chuqurlarini o'tkazish texnologiyasi
		Burg'ilash usullari, shpur va quduqlar turlari
		Kon massasi xususiyatlari va nogabarit bo'laklar bilan ishlash usullari
		Mexanizatsiyalashgan kreplar va gidravlik tizimlarning tuzilishi
		Kon kombaynlari, vibromexanizmlar va konveyerlarning ishlash prinsipi
		Uskunalar nosozliklarining asosiy sabablari va ularni bartaraf etish usullari
		Mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va portlashdan himoyalash qoidalariga
		Smenani qabul qilish-topshirish tartibi va ishlab chiqarish intizomi talablari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Ish kiyimi va individual himoya vositalarini to'g'ri tanlaydi, qo'llaydi va saqlaydi
		2. Qirqma lahim va tozalash chuquridagi ish joyini texnologik talablar asosida tashkil qiladi
		3. Qirqma lahimlarni va tozalash chuqurlarini texnologik xaritalar bo'yicha burg'ulaydi va mahkamlaydi
		4. Foydali qazilmalarni zarur qirqish va tozalash ishlarini bajaradi
		5. Mexanizatsiyalashgan va qo'lda ishlash uskunalaridan samarali foydalanadi
		6. Ish jarayonida yuzaga keladigan kichik nosozliklarni aniqlaydi va bartaraf etadi
		7. Ishning sifatini va texnologik talablar bilan mosligini nazorat qiladi
		8. Ish joyida xavfsizlik qoidalariga rioya qilinishini ta'minlashga mas'ul
		9. Foydali qazilmalarni Burg'ilash va tozalash jarayonida portlash, tushib qolish yoki uskunalar nosozligi xavfini oldini olish bo'yicha mas'ul
		10. Foydali qazilmalarni qazib olish jarayonida sifat va samaradorlikni ta'minlashga mas'ul
		11. Smena boshlig'iga yoki texnologik nazoratchiga ish jarayoni va natijalari to'g'risida ma'lumotni yetkazish bo'yicha mas'ul
		12. Nosozliklar, xavf va favqulodda vaziyatlarni darhol xabar qilishga mas'ul

Texnik va/yoki texnologik talab	Kon ishlarini belgilangan texnologik xaritalar va ishlab chiqarish rejasiga muvofiq bajarishi lozim; Qazib olish, qirqma lahim o'tkazish va tozalash chuqurlarida ishlarni ketma-ketlik asosida bajarishi shart; Burg'ilash–portlatish ishlariga tayyorgarlik va yordamchi operatsiyalarni texnologik tartibda bajarishi lozim; Kon massasini qazish, yuklash, tashish va tushirish jarayonlarida texnologik uzviylikni ta'minlashi shart; Lahimlar va ish joylarini o'z vaqtida mustahkamlashi, krep elementlarini texnologik talablar asosida o'rnatishi lozim; Kon ishlarida xavfsizlik talablariga muvofiq individual himoya vositalaridan foydalanishi va ish joyini xavfsiz holatda saqlashi shart; Smena qabul qilish-topshirishda ishlab chiqarish vazifalari, ish joyining holati va xavfli omillar bo'yicha ma'lumot almashishni amalga oshirishi lozim; Kon uskunalariga texnik xizmat ko'rsatish va ularni ishga tayyorlash jarayonida texnologik reglamentlarga rioya qilishi shart; Favqulodda vaziyatlarda belgilangan texnologik va xavfsizlik choralarini qo'llashi lozim; Ish jarayonida aniqlangan nosozliklar va texnologik chetlanishlar to'g'risida mas'ul shaxslarga o'z vaqtida xabar berishi shart; Burg'ilash asboblari va uskunalari: qo'l burg'ilari, elektr-parmalar, pnevmatik va gidravlik burg'ilash bolg'alari, burg'ilash karetkalari va qurilmalari, burg'ilar, shtangalar, koronkalar; Qazish va tozalash uskunalari: kon kombaynlari, tarashlash va kesish qurilmalari, qo'l mehnati uchun lom, bolg'a, kuraklar, nogabarit bo'laklarni maydalash uchun asboblari; Mustahkamlash (krep) vositalari: yog'och, metall va temir-beton krep elementlari, mexanizatsiyalashgan ko'chma krep seksiyalari, gidro-tizim va krep boshqaruv elementlari; Transport va yuklash uskunalari: vagonetkalar, konveyerlar (lentali, zanjirli), lebedkalar, tolkatellar, ag'dargichlar, bunkerlar; Shaxsiy himoya vositalari: himoya kaskasi, maxsus ish kiyimi va poyabzal, nafas olishni himoyalash vositalari, ko'z va quloqni himoya qiluvchi vositalar, qo'lqoplar va signal jiletleri.
---	---

Kasbning nomi:	Tog'-kon jihozlarini ta'mirlovchi elektrchilangar
Mashg'ulot nomining kodi:	74120
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Ishga 18 yoshga to'lgan shaxslar qo'yiladi; O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'riklardan (tekshiruvlardan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'riklardan (tekshiruvlardan) o'tish; Mehnatni muhofaza qilish talablari bo'yicha o'qitish va bilimlarni tekshirish, sanoat xavfsizligi bo'yicha tayyorgarlik va bilimlarni tekshirishdan o'tish; Mehnat va texnika xavfsizligi talablariga so'zsiz bo'ysunish; Elektr dvigatellar, ishga tushirish apparatlari va boshqaruv tizimlarini ta'mirlash layoqatiga ega bo'lish; Elektr sxemalarini o'qish va ularga muvofiq ishlarni bajarish; Elektr nosozliklarini aniqlash va bartaraf etish qobiliyatiga ega bo'lish; Past va o'rta kuchlanishli elektr tarmoqlarida ishlash ko'nikmasiga ega bo'lish; O'lchov asboblari (multimetr, megommetr va boshqalar)dan foydalanish layoqatiga ega bo'lish; Elektr xavfsizligi, yerga ulash va himoya avtomatikasi qoidalarini qo'llay olish; Jihozlarga rejali va joriy texnik xizmat ko'rsatish layoqatiga ega bo'lish; Texnik hujjatlar va yo'riqnomalarga muvofiq ishlash qobiliyatiga ega bo'lish; Yuqori darajadagi mas'uliyat va intizomlilik; Diqqatlilik va aniqlik bilan ishlash qobiliyati; Xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilish odati; Favqulodda vaziyatlarda tezkor va to'g'ri qaror qabul qila olish; Mustaqil va jamoa bilan hamkorlikda ishlay olish; Texnik tafakkur va muammoli vaziyatlarni tahlil qila olish; O'z ustida doimiy ishlash va bilimlarini yangilashga intilish; Stressga chidamlilik va jismoniy bardoshlilik; Muloqot madaniyati va xizmat intizomiga rioya qilish
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim; o'rta maxsus ta'lim;

Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	3-razryadli burg'ilash va geotexnologik uskunalarni ta'mirlash bo'yicha navbatchi va elektr chilangar (chilangar)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yuzada ishlovchi stvolchi
	3	Stvolchi (yerosti)
		Elektr-gaz payvandchi
	3	O'tuvchi (Proxodchik)
	3	Skreper chig'ir mashinisti
	3	Elektrovoz mashinisti (yer osti)
	3	Ortish-yetkazish mashinasi mashinisti
	3	Stvolni tekshirish bo'yicha mustahkam-lovchi
	3	Ko'tarish qurilmasi mashinisti
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
F1.3 - Tog'-kon jihozlarining elektr qismlarini tekshirish, ta'mirlash va nazoratini olib borish	F1.01.3 - Elektr jihozlarini tekshirish va diagnostika qilish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Tog'-kon jihozlarining elektr qismlarini (kabel liniyalari, ulanishlar, boshqaruv va himoya apparatlari) vizual ko'zdan kechirish
		2. Elektr jihozlarining ishlash holatini o'lchov asboblari yordamida tekshirish
		3. Elektr zanjirlarida uzilish, qisqa tutashuv, kuchlanish va tok qiymatlaridagi og'ishlarni aniqlash
		4. Jihozlarning texnik holatini baholash va aniqlangan nosozliklarni belgilash
		5. Diagnostika natijalarini belgilangan tartibda qayd etish va mas'ul shaxsga ma'lum qilish
		6. Tekshiruv jarayonida mehnat va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish
		Ko'nikmalar:
		Elektr jihozlarini tekshirishda vizual va instrumental diagnostika usullarini qo'llay olish
		Voltmeter, ampermetr, ohmmeter va shunga o'xshash o'lchov asboblardan to'g'ri foydalanish
		Nosozlik belgilari asosida elektr jihozlarining texnik holatini aniqlay olish
		Diagnostika jarayonida xavfsiz ish usullarini qo'llay olish
		Tekshiruv natijalarini hujjatlashtirish va keyingi ta'mirlash ishlariga tayyorlash

		Bilimlar: Tog'-kon jihozlarining elektr qismlari va ularning ishlash prinsiplari Elektr zanjirlari, ulanish sxemalari va ularning asosiy elementlari Elektr jihozlarida uchraydigan asosiy nosozliklar va ularning belgilarini aniqlash usullari Elektr o'lchov asboblarning tuzilishi va foydalanish qoidalari Elektr xavfsizligi va mehnatni muhofaza qilish bo'yicha amaldagi me'yoriy talablar Diagnostika natijalarini rasmiylashtirish tartibi
	F1.02.3 - Elektr jihozlarini ta'mirlash va ishlashini nazorat qilish	Mehnat harakatlari: 1. Aniqlangan nosozliklar bo'yicha elektr jihozlarining alohida elementlarini ta'mirlash yoki almashtirish ishlarini bajarish 2. Elektr zanjirlari, ulanishlar va kontaktlarning ishga yaroqliligini tiklash 3. Ta'mirdan so'ng elektr jihozlarini ishga tushirishdan oldin tekshirish va sinovdan o'tkazish 4. Jihozlarning ishlash jarayonida kuchlanish, tok va boshqa asosiy ko'rsatkichlarni nazorat qilish 5. Ta'mirlash va nazorat natijalarini belgilangan tartibda qayd etish 6. Barcha ishlarni mehnat va elektr xavfsizligi qoidalariga muvofiq bajarish Ko'nikmalar: Elektr jihozlarining mayda va o'rtacha darajadagi nosozliklarini bartaraf etish Elektr asbob-uskunalar va qo'l asboblardan xavfsiz foydalanish Ta'mirdan keyin jihozlarning barqaror ishlashini tekshirish va nazorat qilish Ish jarayonida xavfsizlik choralarini to'liq qo'llash Ta'mirlash va nazorat natijalarini hujjatlashtirish Bilimlar: Tog'-kon jihozlarining elektr qismlari va ularning ishlash prinsiplari Elektr zanjirlarining tuzilishi, ulanish sxemalari va ishlash tartibi Elektr jihozlarini ta'mirlashda qo'llaniladigan usullar va vositalar Elektr jihozlarining ish rejimlari va nazorat ko'rsatkichlari Mehnatni muhofaza qilish va elektr xavfsizligi bo'yicha amaldagi talablar Ta'mirlash va nazorat ishlarini rasmiylashtirish tartibi

	Mas’uliyat va mustaqillik:	1. Tog’-kon jihozlarining elektr qismlarini belgilangan topshiriqlar va texnik hujjatlar asosida tekshirish va ta’mirlash ishlarining sifatli bajarilishi uchun javobgar 2. Elektr jihozlarida aniqlangan nosozliklar va ularning belgilarini o’z vaqtida qayd etish hamda mas’ul mutaxassisga xabar berish uchun javobgarlik 3. Elektr jihozlarining ishlashini nazorat qilish jarayonida mehnat va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya etilishi uchun javobgar 4. Ta’mirlash va nazorat ishlari natijalarini belgilangan tartibda rasmiylashtirish uchun mas’ul
Texnik va/yoki texnologik talab:		Tog’-kon ishlab chiqarishida qo’llaniladigan Burg’ilash dastgohlari, nasoslar, air-lift qurilmalari, kompressorlar, ichki yonuv dvigatellari va yordamchi mexanizmlarning elektr va mexanik qismlari bilan ishlashga tayyor bo’lishi lozim; Quvvati 100 kVt gacha va undan ortiq bo’lgan elektr mashinalari, elektr stansiyalari va elektr apparatlarining elektr jihozlari bilan ishlash imkoniyatiga ega bo’lishi zarur; Kuchlanishi 10 kV gacha bo’lgan elektr tarmoqlari, taqsimlash qurilmalari, kabel va havo liniyalarining elektr jihozlarini ko’zdan kechirish va joriy ta’mirlash ishlarini bajarishi lozim; Elektr dvigatellar, boshqaruv va himoya apparatlari, ishga tushirish qurilmalari, signalizatsiya va avtomatika elementlari bilan ishlash talab etiladi; Nazorat-o’lchov asboblari, megommetrlar, sinov qurilmalari va elektr chilangarlik asboblaridan foydalanish talab qilinadi; Ko’tarish-tashish mexanizmlari va yuk ko’tarish moslamalaridan texnika xavfsizligi talablariga muvofiq foydalanish zarur; Tog’-kon jihozlarini o’rnatish, demontaj qilish, sozlash va ta’mirlash jarayonlarini belgilangan texnologik ketma-ketlikda bajarishi lozim; Elektr jihozlaridagi nosozliklarni aniqlash, sabablarini bartaraf etish va ishga layoqatini tiklash texnologiyalarini qo’llashi zarur; Uzel va detallarni tozalash, yuvish, moylash hamda agressiv muhitlardan neytrallash texnologiyalarini amalga oshirishi lozim; Elektr kabellarini ta’mirlash, fazalash, ulash, izolyatsiyasini tiklash va himoyalash texnologiyalarini qo’llashi talab etiladi; Elektr uskunalarning izolyatsiya holatini, yuklamalarini va ish rejimlarini nazorat qilish texnologiyalarini amalga oshirishi lozim;

	Chizmalar, sxemalar va texnik hujjatlar asosida montaj va ta'mirlash ishlarini bajarishi zarur; Ta'mirlash jarayonida ehtiyot qismlar va materiallarni to'g'ri tanlash, o'rnatish va sifat nazoratini amalga oshirishi lozim; Ta'mirlashdan so'ng jihozlarni sinovdan o'tkazish, sozlash va ishga tushirish jarayonlarini texnologik talablarga muvofiq bajarishi lozim; Elektr xavfsizligi, sanoat xavfsizligi, yong'in va ekologik xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilishi lozim; Elektr jihozlari bilan ishlashda shaxsiy himoya vositalaridan foydalanishi shart; Yuqori xavfli ishlarni faqat belgilangan tartibda va mas'ul shaxslar nazorati ostida bajarishi lozim; Elektrchilangarlik asboblari: izolyatsiyalangan otvyortkalar to'plami (tekis va krest shaklli), izolyatsiyalangan kalitlar (ochiq, yopiq, kombinatsiyalangan), passaj, qisqich, yon kesgich (bokorez), kabel yechish va izolyatsiya ochish moslamalari, elektr montaj pichoqlari, kabel uchlarini siqish (presslash) qisqichlari; Mexanik va chilangarlik asboblari: gayka va boltlar uchun kalitlar to'plami, bolg'a, kiritkich (zubilo), kaltak, egovlar (turli aniqlik va shaklda), metchik va plashkalar (rezba qirqish uchun), slesarlik qisqichlari (tiski), o'lchov lineykalari, shtangensirkul, mikrometr; Elektr jihozlari va montaj qurilmalari: elektr dvigatellarni yechish va o'rnatish moslamalari, elektr payvandlash apparati (elektrgazpayvandchi bilan birga ishlashda), kabel ulash va ta'mirlash moslamalari, elektr taqsimlash shkaflari va stendlari, ishga tushirish va himoya apparatlari (avtomatlar, magnit ishga tushirgichlar); Shaxsiy himoya vositalari: dielektrik qo'lqoplar va poyabzal, himoya ko'zoynaklari va niqoblar, kaska va himoya kiyimlari, dielektrik gilamchalar, nafas olishni himoyalovchi vositalar (zarur hollarda).
--	---

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxona)lar to'g'risida ma'lumot

T/r	Xodim to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	"Navoiy-kon metallurgiya kombinati" Janubiy kon boshqarmasi, Mehnatni tashkil etish va ish haqi bo'limi boshlig'i	Boboqandov Xafiz Boboqand o'g'li
2	"Navoiy-kon metallurgiya kombinati" Janubiy kon boshqarmasi, Bosh energetigi	Avazov Uyg'un Eronboyevich
3	"Navoiy-kon metallurgiya kombinati" Janubiy kon boshqarmasi, Bosh marksheyderi	Xamrayev Abdunazar Xurramovich
4	"Navoiy-kon metallurgiya kombinati" Janubiy kon boshqarmasi, Bosh geologi	Gizzatov Alisher Irgashevich
5	"Navoiy-kon metallurgiya kombinati" Janubiy kon boshqarmasi, Mehnatni tashkil etish va me'yorlash bo'yicha muhandisi	Yuldashov Raxim Umarovich